

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ)

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ: ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΤΣΕΝΟΣ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ: ΜΑΡΙΑ ΣΟΦΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΨΗ: ΚΟΥΤΣΙΟΣ ΑΣΗΜΑΚΗΣ (ΠΑΝ/ΚΟΣ ΥΠΟΤΡΟΦΟΣ)

ΠΥΡΓΟΣ ΗΛΕΙΑΣ- 2016

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΠΕΡΙ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ

Βεβαιώνουμε ότι είμαστε οι συγγραφείς αυτής της εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχαμε για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία.

Επίσης, έχουμε αναφέρει τις οποίες πηγές από τις οποίες κάναμε χρήση δεδομένων, ιδεών η λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Ακόμη δηλώνουμε ότι αυτή η γραπτή εργασία προετοιμάστηκε από εμάς προσωπικά και αποκλειστικά και ειδικά για την συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία ότι θα αναλάβουμε πλήρως τις συνέπειες εάν η εργασία αυτή αποδειχτεί ότι δεν μου/μας ανήκει.

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 1 ΚΑΤΣΕΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΩΟΥ _____ ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ 2 ΣΟΦΟΥ ΜΑΡΙΑ

ΑΡΙΘ.ΜΗΤΡΩΟΥ _____ ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο Πρόλογος είναι η κατεξοχήν «προσωποποιημένη» ενότητα της διπλωματικής εργασίας. Εδώ, για παράδειγμα, μπορούν να αναφερθούν τα κίνητρα ή τα κριτήρια επιλογής του συγκεκριμένου θέματος προς διερεύνηση. Επίσης, η φοιτήτρια / ο φοιτητής έχει την ευκαιρία να ευχαριστήσει όσους συνέβαλαν με δημιουργικό τρόπο στην ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας, από τους απλούς συμμετέχοντες μέχρι οικεία, αγαπημένα πρόσωπα. Η ενότητα του Προλόγου είναι υποχρεωτική (βλ. Προδιαγραφές Δομής Πτυχιακών Εργασιών στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://www.lib.teipat.gr/>) Ο πρόλογος δεν θα υπερβαίνει τη μία σελίδα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΟ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ)

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας είναι η διερεύνηση και η ανάδειξη των επιπτώσεων του εθελοντισμού σε σχέση με τα μουσεία, εξετάζοντας ειδικότερα τις επιπτώσεις του στη πολιτιστική κληρονομία. Το θέμα της εργασίας βασίζεται στην υπόθεση, στις διατυπωμένες ανησυχίες και στις προβλέψεις της επιστημονικής κοινότητας πως ο εθελοντισμός αναμένεται να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την πολιτιστική κληρονομιά και τα μουσεία κυρίως στην Ελλάδα.

Η εργασία διερευνά, σε θεωρητικό και εμπειρικό επίπεδο (επιλογή μελέτης περίπτωσης), το πλαίσιο που διέπει τη μελέτη του συγκεκριμένου φαινομένου.

Στο θεωρητικό σκέλος της εργασίας επιχειρείται, βιβλιογραφικά και κριτικά, η μελέτη των εννοιών "εθελοντισμός" και "μουσείο".

Ειδικότερα, στο πρώτο και στο δεύτερο κεφάλαιο προτείνεται η διασάφηση της έννοιας του εθελοντισμού και του μουσείου αντίστοιχα, διατυπώνοντας ταυτόχρονα τις βασικές, για την ανάπτυξη του θέματος, και σχετικές, με τις βασικές έννοιες της εργασίας, θεωρητικές επισημάνσεις.

Στο τρίτο κεφάλαιο κατόπιν επιλογής, θα χρησιμοποιηθούν παραδείγματα (μελέτες περίπτωσης), με στόχο να διαφωτισθούν και να επιβεβαιωθούν οι θεωρητικές προσεγγίσεις και πτυχές του θέματος που αναπτύχθηκαν στο πρώτο και δεύτερο μέρος της εργασίας, επιχειρώντας στο τέλος μια κριτική, συνολική θεώρηση των ζητημάτων που αναπτύχθηκαν με σκοπό την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Λέξεις Κλειδιά: εθελοντισμός, μουσείο, κίνητρα, ανάπτυξη, δράσεις

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	3
Περίληψη	4
Περιεχόμενα	5
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο Πρώτο: Ο Θεσμός του Εθελοντισμού	
1.1 Ιστορική Αναδρομή	9
1.2 Εννοιολογική Προσέγγιση	11
1.3 Χαρακτηριστικά Εθελοντισμού	12
1.4 Μορφές και Αρχές	13
1.5 Κίνητρα και Εμπόδια Ανάπτυξης του Εθελοντισμού	16
1.6 Οφέλη Ανάπτυξης του Εθελοντισμού	21
Κεφάλαιο Δεύτερο: Σύγχρονη Μουσειακή Πραγματικότητα	
2.1 Ιστορική Αναδρομή	24
2.2 Σύγχρονες Τάσεις στη Λειτουργία των Μουσείων	28
2.3 Οι Λειτουργίες του Μουσείου	28
2.4 Η Έννοια του Εθελοντισμού μέσα από τα Μουσεία	30
2.5 Εθελοντισμός σε Μουσεία της Ευρώπης και στο Τομέα του Πολιτισμού	31
2.6 Κώδικες Επαγγελματικής Δεοντολογίας σε Σχέση με τον Εθελοντισμό	33
Κεφάλαιο Τρίτο: Εθελοντισμός: Η Ελληνική Πραγματικότητα	
3.1 Εθελοντικές Δράσεις σε Μουσεία της Ελλάδας	35

3.2 Αποτίμηση Εθελοντισμού στα Ελληνικά Μουσεία	44
3.3 Επίλογος	46
Βιβλιογραφία	47

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη σημερινή εποχή όπου οι αλλαγές μεταβάλλουν ραγδαία τα δεδομένα της κοινωνίας, ο εθελοντισμός ως όραμα και κίνηση ομάδων πολιτών δεν πρέπει να ξεετάζεται μονοσήμαντα. Σκοπός του εθελοντισμού είναι η ανιδιοτελής και εθελούσια προσφορά ,έσω της κοινωνικής παρέμβασης που οδηγεί σε συλλογικό όφελος με απώτερο στόχο την ευημερία του συνόλου. Ο εθελοντισμός θα μπορούσε να οριστεί ως μια πολυδιάστατη και πολυμορφική συμπεριφορά που πραγματοποιείται συνειδητά από ομάδες ανθρώπων είτε ατομικά. Η φύση της πράξης δεν μπορεί να κατανοηθεί από το πρίσμα μιας επιστήμης αλλά απαιτείται μια διεπιστημονική προσέγγιση (Lockstone, 2004). Ο εθελοντισμός αποκτά διαρκώς νέες ποσοτικές και ποιοτικές διαστάσεις οι οποίες διαφέρουν από τις παλαιές μορφές εθελοντισμού (π.χ. Ερυθρός Σταυρός). Αποτελεί κύρια μορφή έκφρασης της ενεργής συμμετοχής των πολιτών αλλά και μαθησιακή ευκαιρία καθώς μέσα από τις εθελοντικές δράσεις το άτομο αποκτά δεξιότητες και βιώνει το πνεύμα της ομαδικής δράσης.

Στην παρούσα εργασία θα επικεντρωθούμε στο φαινόμενο του εθελοντισμού μέσα από τη μουσειακή δραστηριότητα, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον της μελέτης στη σχέση του μουσείου με τον εθελοντισμό. Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο θα μελετηθεί ο θεσμός του εθελοντισμού, δίνοντας τις βασικές εκφάνσεις του για να κατανοηθεί ο τρόπος που δομείται η σκέψη και φυσικά η πράξη κάθε εθελοντικής πράξης που στηρίζεται στην εθελούσια δράση του ατόμου προς το κοινωνικό σύνολο. Αρχικά θα γίνει μια ιστορική αναδρομή του φαινομένου του εθελοντισμού και θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε εννοιολογικά τον όρο δίνοντας τα βασικά χαρακτηριστικά του. Στη συνέχεια, αφού καταγράψουμε τις μορφές και τις αρχές του θα αναφερθούμε στα κίνητρα, τα εμπόδια και τα οφέλη του εθελοντισμού. Το δεύτερο κεφάλαιο θα αποτελέσει μια προσέγγιση αποτύπωσης της σύγχρονης μουσειακής πραγματικότητας. Οι ενότητες του εν λόγω κεφαλαίου αποτελούν μια σφαιρική καταγραφή των ουσιαστικότερων πτυχών του μουσείου. Η ιστορική αναδρομή θα δώσει μια εικόνα για τον τρόπο και το λόγο που δημιουργήθηκαν τα μουσεία μερικούς αιώνες πριν μέχρι και σήμερα όπου θα σχολιαστούν οι λειτουργίες τους και οι σύγχρονες τάσεις στη λειτουργία τους. Εν συνεχεία, θα προσεγγίσουμε την έννοια του εθελοντισμού μέσα από τα μουσεία. Τέλος, θα αναφερθούμε στη σχέση μουσείου και εθελοντισμού στην ευρωπαϊκή πραγματικότητα.

Το τρίτο κεφάλαιο, αποτελεί μια ενότητα όπου καταγράφονται οι δράσεις που αφορούν τον εθελοντισμό μέσα από τα μουσεία. Αφού πρώτα καταγραφούν οι

εθελοντικές δράσεις σε μουσεία της χώρας μας, στη συνέχεια θα γίνει μια αποτίμηση του εθελοντισμού στα μουσεία της Ελλάδας. Στο τέλος της παρούσας μελέτης, θα είμαστε σε θέση να κατανοήσουμε τον τρόπο που ο εθελοντισμός μπορεί να ενισχύσει τη δυναμική του «φύλακα» των πολιτισμών μέσα στο πέρασμα των χρόνων και των ποικίλων μεταβολών σε κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό ακόμη και αξιακό επίπεδο.

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΥ

1.1 Ιστορική Αναδρομή

Ως έννοια, ο εθελοντισμός αποτελεί μια κίνηση που γίνεται εθελούσια χωρίς να ζητά, εκείνος που την ενεργεί, ανταμοιβή. Η προσέγγιση της έννοιας του εθελοντισμού μας παραπέμπει στην αρχαία Ελλάδα και στη φιλανθρωπία που βρισκόταν κάτω από την προστασία των θεών (Πολυζωΐδη, 2004). Οι αρχαίοι Έλληνες τοποθετούσαν τρόφιμα κοντά σε σημεία όπου βρίσκονταν πηγές ώστε να χρησιμοποιηθούν από τους περαστικούς και ταξιδιώτες. Επίσης, όπως αναφέρει ο Ιπποκράτης σε γραπτά κείμενα που έχουν διασωθεί, μεγάλο ποσοστό των κρατικών νοσηλευτικών ιδρυμάτων βασιζόνταν στα χρήματα και στα υλικά αγαθά που προσέφερνα οι πολίτες. Πέραν της αποκλειστικά ατομικής πρωτοβουλίας, οι πηγές μας αναφέρουν ότι υπήρχε και κοινωνική νομοθεσία (Σόλωνα, Περικλή) που στήριζε τις χήρες και τα ορφανά, τους ηλικιωμένους και τους αναπήρους, όριζε ότι έπρεπε να προσλαμβάνονται άνεργοι σε υπηρεσίες του κράτους κλπ.

Στους επόμενους αιώνες με την εδραίωση του χριστιανισμού η εθελοντική προσφορά αποτέλεσε σημείο αναφοράς της νέας θρησκείας και τρόπος απόδειξης της ουσίας και του κηρύγματος του χριστιανισμού. Ο Μέγας Βασίλειος, κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο, ίδρυσε τη βασιλειάδα με προσωπικά του έξοδα και στη συνέχεια η λειτουργία της στηρίχτηκε στην εθελοντική εργασία και στις δωρεές. Στην ουσία, η βασιλειάδα αποτελούσε ένα κέντρο κοινωνικής προστασίας που βοηθούσε τους φτωχούς και αδύναμους με παροχή τροφής, στέγης και εκμάθηση τεχνικών επαγγελματών ώστε να καταφέρουν στη συνέχεια να ζουν ανεξάρτητοι. Κατά τη βυζαντινή περίοδο λειτούργησαν συσσίτια και δόθηκαν επιδόματα σε ανθρώπους με μεγάλη ανάγκη όπως οι άποροι και οι ανάπηροι πολέμου. Επιπλέον, κράτος και εκκλησία ίδρυσαν, στα πλαίσια της φιλανθρωπίας όπου όμως τα στήριξαν εθελοντές, ευαγή ιδρύματα, ξενώνες, πτωχοκομεία, γηροκομεία κ.α. (Πολυζωΐδης ,2004).

Με τη σύσταση του νεοελληνικού κράτους, έπειτα από το αίσθημα της χαράς και της πολυπόθητης ελευθερίας, η χώρα έπρεπε να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που πρόβαλλαν. Το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού πληθυσμού έχριζε κοινωνικής προστασίας ενώ το κράτος δεν ήταν ακόμη σε θέση να στηρίξει οικονομικά τους

αδύναμους και να δομήσει την οργανωμένη κρατική μέριμνα. Επομένως, ο αδύναμος πληθυσμός που βγήκε από τα ερείπια της μακραίωνης σκλαβιάς και των πολεμικών συγκρούσεων, στηρίχτηκε στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Ο Ερυθρός Σταυρός συνέβαλλε στη δράση για την καταπολέμηση προβλημάτων και έκτακτων καταστάσεων ενώ συστάθηκε και λειτούργησε κάτω από τη δυναμική παρουσία των εθελοντών (Πολυζωΐδης, 2006).

Σημαντική ήταν η δράση των εθελοντών το 1854 όταν ξέσπασε χολέρα. Οι πολίτες- εθελοντές βοήθησαν στη δημιουργία εθελοντικών συλλόγων και αποτέλεσαν ενεργά μέλη σε πτωχοκομεία, σε ορφανοτροφεία αλλά και σε επαγγελματικές σχολές. Την περίοδο της Μικρασιατικής Καταστροφής ιδρύθηκε η Διεθνής Ομοσπονδία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων όπου παρατηρούνται τα πρώτα οργανωμένα φιλανθρωπικά σωματεία. Με το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου πολέμου αρωγός του εθελοντισμού και της φιλανθρωπίας στάθηκε η εκκλησία ενώ στο τέλος του πολέμου το κράτος αναλαμβάνει και πάλι τα ηνία ενώ δημιουργούνται οργανώσεις με ιδεολογική και πολιτική κατεύθυνση (Πολυζωΐδης, 2006).

Από τη δεκαετία του 1980 τα πράγματα στη χώρα άρχισαν να βελτιώνονται καθώς επικράτησε δημοκρατία, μεταβλήθηκε το επίπεδο ζωής των ανθρώπων προς το καλύτερο, βελτιώθηκε η οικονομία και οι διεθνείς σχέσεις της χώρας. Επιπλέον, σημαντικός παράγοντας για την ενίσχυση των εθελοντικών δράσεων υπήρξε και η ανάπτυξη ιδεολογιών που είχαν ως κέντρο τον άνθρωπο και την αξία της ζωής του. Οι άνθρωποι άρχισαν να ενδιαφέρονται πολύ περισσότερο για τον συνάνθρωπό τους καθώς είχε βελτιωθεί η δική τους ζωή κι έτσι έχουμε μια αύξηση της ίδρυσης Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας λειτούργησαν θετικά στην προβολή του έργου και του ρόλου των οργανώσεων αυτών κι έτσι σταδιακά παρατηρείται μια ενίσχυση της εθελοντικής δράσης στη χώρα με παράλληλη δράση κράτους και πολιτών. Η εκκλησία παρέμεινε ως ένας από τους φορείς που στηρίζουν τον πληθυσμό που αδυνατεί να ανταπεξέλθει στις ανάγκες του μέσω των χρημάτων που διαθέτει, των εθελοντών που χρησιμοποιεί και στηρίζεται στην ιδεολογική βάση της φιλανθρωπίας όπως το ορίζει η θρησκεία.

1.2 Εννοιολογική προσέγγιση

Μέσα από την αναζήτηση, στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία, των εννοιολογικών βάσεων και ορισμών του φαινομένου του εθελοντισμού, έγινε αντιληπτό ότι δεν υπάρχει κάποιος επίσημος ορισμός που να είναι κοινά αποδεκτός για το φαινόμενο του εθελοντισμού. Κατά συνέπεια, ο ορισμός του από εμάς είναι

δύσκολο να γίνει και αυτό οφείλεται όχι μόνο στο ότι δεν υπάρχει στη βιβλιογραφία αλλά κυρίως επειδή ως φαινόμενο μεταβάλλεται και προσαρμόζεται στις ανάγκες της εκάστοτε κοινωνίας κάθε δεδομένη χρονική στιγμή. Οι αλλαγές οφείλονται στις εξελίξεις που συμβαίνουν ενώ ο εθελοντισμός ακολουθεί τις απαιτήσεις της κοινωνίας μεταβάλλοντας όψεις και περιεχόμενο. Αν όμως έπρεπε να προσεγγίσουμε εννοιολογικά το φαινόμενο του εθελοντισμού, θα λέγαμε ότι αποτελεί μια πράξη βοήθειας προς τον άλλον, χωρίς να αναμένεται οποιοδήποτε μορφή πληρωμής με σκοπό την ανακούφιση του προσώπου προς το οποίο δίνεται η βοήθεια. Ετυμολογικά η λέξη «εθελοντισμός» εμπεριέχει το δεδομένο της προσωπικής επιλογής. Στα ελληνικά (Εθέλω= δύναμαι οικειοθελώς, μπορώ με τη θέλησή μου) (Μπαμπινιώτης, 2009). Επίσης, στα αγγλικά το volunteer απορρέει από το γαλλικό volontair του οποίου η προέλευση είναι το λατινικό ρήμα velle (=θέλω).

Σήμερα, κρίνεται ότι ο εθελοντισμός είναι απαραίτητος για την επίλυση ζητημάτων που αφορούν τον άνθρωπο, την κοινωνία, τον πολιτισμό και την οικονομία και καθορίζεται ως ατομική ή συλλογική συνεισφορά η οποία σε καμία περίπτωση δεν αποβλέπει σε κέρδος αλλά αντίθετα έχει στόχο την ευημερία όλου του συνόλου των ανθρώπων που συμβιώνουν στην κοινωνία (Van Daal, 1990 στο Πολυζωίδης, 2006). Σύμφωνα με το Διεθνές Οργανισμό Εργασίας ο εθελοντισμός αφορά «οποιαδήποτε μη αμειβόμενη και μη υποχρεωτική εργασία, που σημαίνει το χρόνο που αφιερώνουν οι άνθρωποι χωρίς πληρωμή σε δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο ενός οργανισμού ή απ' ευθείας προς άλλους ανθρώπους εκτός του νοικοκυριού τους» (Μάγκου, 2012:18).

Ο Ζάννης (2004) δίνει ένα ευρύτερο ορισμό του εθελοντισμού δηλώνοντας ότι αποτελεί την εργασία που παρέχεται χωρίς χρηματική αμοιβή και έχει θετικές επιπτώσεις για άτομα και κοινωνικές ομάδες ασχέτως αν ο σκοπός του εθελοντή είναι συνειδητός ή όχι. Η εθελοντική εργασία είναι είτε ατομική είτε ομαδική και οργανώνεται είτε μέσω του κρατικού μηχανισμού είτε μη κερδοσκοπικών οργανώσεων είτε ατομικά. Ο εθελοντισμός δεν προκύπτει από εξαναγκασμό ούτε η άρνηση βοήθειας μπορεί να οδηγήσει σε κυρώσεις. Είναι δηλαδή στην ευχέρεια του καθενός να αποφασίσει αν επιθυμεί ή όχι να δράσει εθελοντικά. Επιπλέον, ο εθελοντισμός είναι η βοήθεια που παρέχεται σε τρίτους και όχι σε συγγενικά ή φιλικά πρόσωπα. Με βάση τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι ο εθελοντισμός είναι μια δραστηριότητα η οποία προέρχεται και υλοποιείται με την ελεύθερη βούληση του ατόμου έχοντας προσωπικά εσωτερικά κίνητρα χωρίς όμως επιδίωξη του προσωπικού οικονομικού οφέλους. Τέλος, λειτουργεί μέσα σε ένα οργανωμένο χώρο

(π.χ. κράτος, οργανώσεις κλπ) με σκοπό να ωφεληθούν κάποιοι πιο αδύναμοι συνάνθρωποι.

1.3 Χαρακτηριστικά Εθελοντισμού

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ως φαινόμενο ο εθελοντισμός είναι πολυδιάστατο και πολυσήμαντο καθώς επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, έχει ποικίλες όψεις, μορφές και περιεχόμενο. Η ιστορία, η πολιτική, ο πολιτισμός ακόμη και η θρησκεία αποτελούν παράγοντες που επηρεάζουν το ποσοστό του εθελοντισμού και τους τρόπους που αυτός θα εκδηλωθεί. Οι διαφορετικές διαστάσεις του που ποικίλουν αναλόγως τις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε εποχή, μπορούν να κάνουν τον εθελοντισμό αντιληπτό με ποικίλους τρόπους. Έτσι, αν σε μια χώρα ο εθελοντισμός εκλαμβάνεται ως πράξη αλληλοϋποστήριξης, σε μια άλλη εξαιτίας των διαφορετικών συνθηκών μπορεί να θεωρηθεί ως χαμηλά αμειβόμενη εργασία.

Τα συστατικά χαρακτηριστικά του εθελοντισμού όπως διαμορφώνονται από τις αρχές και τον τρόπο εκδήλωσής του είναι τα εξής:

1. Βασίζεται στην Ελεύθερη Βούληση
2. Πρωταρχικός Σκοπός δεν είναι το Οικονομικό Όφελος
3. Λαμβάνει χώρα σε οργανωμένα πλαίσια
4. Επιφέρει Οφέλη τόσο σε Τρίτες Πλευρές όσο και στους Εθελοντές

Πιο αναλυτικά, ο εθελοντισμός στηρίζεται στην ελεύθερη βούληση του ανθρώπου γεγονός που εμπεριέχει το βασικό στοιχείο του. Ο εθελοντισμός στηρίζεται στην ελευθερία του ατόμου να επιλέξει, χωρίς πιέσεις και δωροδοκίες ή προσφορές, να προσφέρει εθελοντική εργασία (Στασινοπούλου, 2011). Αποτελεί βασικό κίνητρο για το άτομο που έχει επιλέξει μόνος να προσφέρει εθελοντικά. Βέβαια, θα πρέπει να ειπωθεί ότι συνήθως η προσφορά εθελοντικής εργασίας είναι αποτέλεσμα όχι μόνον της ελεύθερης βούλησης του ανθρώπου αλλά και της παρακίνησης άλλων προ αυτή. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται ο εθελοντής να έχει δεχτεί πιέσεις για να προσφέρει εθελοντικά ή να νιώθει ο ίδιος ότι πρέπει, ότι είναι δηλαδή υποχρεωμένος να συμβάλλει στην κοινωνία μέσα από αυτό τον τρόπο. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο εθελοντισμός είναι ακούσιος καθώς στηρίζεται στις εξωτερικές πιέσεις (Εγχειρίδιο Εθελοντισμού «Μάθε, Δες, Δράσε» της Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, 2005).

Ως έννοια ο εθελοντισμός δε συνάδει με την οικονομική ωφέλεια. Στην εθελοντική εργασία και προσφορά τα έσοδα που λαμβάνει κάποιος δεν είναι περισσότερα ή ίσα

από τα χρήματα που θα λάμβανε ως επαγγελματίας. Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις είναι κατανοητό και αποδεκτό όταν ένας εθελοντής παίρνει ένα μικρό χρηματικό ποσό το οποίο χρησιμοποιεί βέβαια για να καλύψει κάποια έξοδα ώστε να συνεχίσει την εθελοντική του εργασία. Τα ποσά αυτά λειτουργούν ως μικρή αποζημίωση ώστε να μην επιβαρύνεται οικονομικά ο εθελοντής από την συμμετοχή του σε εθελοντικές δράσεις. Ταυτόχρονα, η όψη αυτή του εθελοντισμού απεικονίζει και μια άλλη διάσταση καθώς η μικρή αποζημίωση μπορεί να δώσει την ευκαιρία και σε άτομα που δεν έχουν οικονομική δυνατότητα αλλά επιθυμούν να βοηθούν τους συνανθρώπους τους (Εγχειρίδιο Εθελοντισμού «Μάθε, Δες, Δράσε» της Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, 2005).

Ακόμη, ο εθελοντισμός δρα σε οργανωμένα πλαίσια επομένως υπάρχουν καλύτερες προϋποθέσεις ώστε να συνεχιστεί το έργο, να αξιολογείται η ποιότητα και να περνά από διαδικασία αυτογνωσίας και κριτικής ώστε να βελτιώνεται. Παράλληλα όμως, μπορεί να πει κανείς ότι η οργάνωση ενδέχεται να δημιουργήσει άλλου είδους κινδύνους όπως για παράδειγμα η γραφειοκρατία που μπορεί να καθυστερήσει το εθελοντικό έργο οι πειρασμοί επιβολής που μπορεί να μεταβάλλουν τους αρχικούς στόχους και τα μέσα κλπ. Παρά ταύτα, ακόμη κι αν συμβούν αυτά, η σημασία του εθελοντισμού δεν μπορεί να αναιρεθεί καθώς όταν οι άνθρωποι δρουν συλλογικά και λειτουργούν ως ομάδα μπορούν σταδιακά να κατανοήσουν την ευθύνη και να μην εκλάβουν την ικανότητά ή τη θέση που έχουν ως προνόμιο. Ο εθελοντισμός επιφέρει οφέλη στους τρίτους αλλά και στους ίδιους στους εθελοντές. Το στοιχείο αυτό ξεχωρίζει τον εθελοντισμό από τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Μέσα από τις εθελοντικές δράσεις, τα πρόσωπα που στηρίζονται, τα άτομα που προσφέρουν αλλά και ολόκληρη η κοινωνία επωφελείται (Στασινοπούλου, 2011).

1.4 Μορφές και Αρχές

Ο εθελοντισμός μπορεί να εκφράζεται με διάφορες μορφές που εξαρτώνται από τον δέκτη της προσφοράς, από τις συνθήκες που επικρατούν τη δεδομένη χρονική περίοδο και από τις κρατικές δομές που μπορεί να υπάρχουν, να υπολειτουργούν ή να μην έχουν ακόμη ενδιαφερθεί για μια ομάδα ατόμων του συνόλου. Οι μορφές μεταβάλλονται διαρκώς και διευρύνονται σε πολλούς τομείς της κοινωνικής ζωής των ανθρώπων. Η παροχή φροντίδας σε απροστάτευτους πολίτες, η προστασία του περιβάλλοντος, η οργάνωση ψυχαγωγικών-πολιτιστικών δραστηριοτήτων είναι μερικές από τις μορφές που λαμβάνει η εθελοντική εργασία.

Ο εθελοντισμός μπορεί να κατηγοριοποιηθεί σε επίσημο και ανεπίσημο. Ο επίσημος εθελοντισμός που διακρίνεται για το σύστημα οργάνωσής του αποτελεί μια δραστηριότητα που υλοποιείται μέσω των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων. Οι εθελοντικές δράσεις οργανώνονται με την ελεύθερη βούληση των εθελοντών, χωρίς οικονομικό όφελος αλλά με στόχο το γενικότερο συμφέρον της κοινότητας στις βάσεις οργανώσεων που έχουν θέσεις μόνο για εθελοντές και όχι για επαγγελματίες, με τη έννοια της επαγγελματικής ανέλιξης και οικονομικής συναλλαγής (Τακτικός, 2009). Ο ανεπίσημος εθελοντισμός στηρίζεται σε προσωπικό επίπεδο και όχι στις βάσεις των οργανωμένων δράσεων.

Ο «κοινωνικός εθελοντισμός» αποτελεί την πρώτη μορφή εθελοντισμού που απευθύνεται σε ευπαθή άτομα και ομάδες του ευρύτερου πληθυσμού. Η δράση του εκδηλώνεται μέσα από την παροχή υπηρεσιών σε άτομα 1) της τρίτης ηλικίας, 2) με ειδικές ανάγκες, 3) σε κοινωνικά αποκλεισμένους (ναρκομανείς, πρώην φυλακισμένοι, φορείς του AIDS, μετανάστες, εκδιδόμενες γυναίκες κ.α.). Οι υπηρεσίες μπορεί να είναι: εμπύχωση, μεταφορά ασθενών και συνοδεία στο σπίτι, υγειονομική φροντίδα, εξειδικευμένες παροχές, επανένταξη, τηλεφωνική ακρόαση, νομική βοήθεια (Πολυζωΐδης, 2006).

Μία άλλη μορφή είναι ο «διεθνής εθελοντισμός» που στοχεύει στην προσφορά αλληλεγγύης σε χώρες που έχουν ανάγκη, σε παροχή γνώσης στις τριτοκοσμικές χώρες, σε ανθρωπιστικές υπηρεσίες σε περιοχές όπου γίνεται πόλεμος. Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε και τον «περιβαλλοντικό εθελοντισμό» που έχει αναπτυχθεί τις δύο τελευταίες δεκαετίες όπου οργανώνονται δράσεις με σκοπό την καθαριότητα δασικών και παραθαλάσσιων περιοχών, την ανάπτυξη προγραμμάτων περιβαλλοντολογικής βάσης για τους μαθητές κ.α. Ο «εθελοντισμός πολιτικής άμυνας» στοχεύει στην φύλαξη των δασών ώστε να προλαμβάνονται οι πυρκαγιές. Μια τελευταία μορφή εθελοντισμού είναι ο «πολιτιστικός εθελοντισμός» που οργανώνεται και εκδηλώνεται από άτομα πολιτιστικών οργανώσεων και στοχεύει στην ανάδειξη της δημιουργικότητας και την ψυχαγωγία του υπόλοιπου κοινωνικού συνόλου χωρίς την απαίτηση του χρηματικού οφέλους.

Ο Πολυζωΐδης αναφέρει κι άλλες, περισσότερο εξειδικευμένες, μορφές εθελοντισμού μερικές από τις οποίες είναι: α) ο οικογενειακός, β) ο εταιρικός και γ) ο διαδικτυακός εθελοντισμός. Όσον αφορά τον «οικογενειακό εθελοντισμό», αναφέρουμε την παροχή εθελοντικής εργασίας από τα μέλη μιας οικογένειας. Ο «οικογενειακός εθελοντισμός» βοηθά την οικογένεια να κρατά μια συνοχή και ένα σημείο επαφής καθώς συμμετέχουν όλοι σε εθελοντικές δράσεις ενώ ταυτόχρονα

αποτελεί μια διδακτική μέθοδο για τα παιδιά που βλέπουν τους γονείς τους να βοηθούν και συμμετέχουν και τα ίδια αποκτώντας θετικά πρότυπα ώστε να ακολουθήσουν τα ίδια βήματα ως ενήλικοι.

Ο «εταιρικός εθελοντισμός» αφορά την δραστηριοποίηση των εργαζομένων μιας επιχείρησης ή υπηρεσίας στους οποίους δίνεται κίνητρο ώστε να δράσουν. Στην ουσία, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι αυτή η μορφή εθελοντισμού χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις ώστε να βελτιωθεί η εικόνα τους. Σφαιρικά, ο «εταιρικός εθελοντισμός» έχει διπλή ωφέλεια καθώς όχι μόνο βελτιώνει την εικόνα άρα και την οικονομική άνοδο της επιχείρησης αλλά ταυτόχρονα ωφελεί την κοινωνία μέσα από την δράση των εθελοντών- εργαζομένων της επιχείρησης (ιδιωτικής ή κρατικής) (Πολυζωΐδης, 2006). Ο «ηλεκτρονικός ή εικονικός εθελοντισμός» χρησιμοποιείται για τη διοργάνωση εθελοντικών δραστηριοτήτων και αποτελεί χώρο σημαντικής ανάπτυξης των μη κυβερνητικών οργανισμών και της ενημέρωσης της κοινωνίας σχετικά με τις δράσεις τους. Ο ηλεκτρονικός εθελοντισμός δίνει την ευκαιρία συμμετοχής σε εθελοντικές δραστηριότητες σε άτομα που δε θα μπορούσαν να συμμετέχουν με άλλο τρόπο (π. χ. άτομα με ειδικές ανάγκες) ενώ επιτρέπει την παροχή βοήθειας σε άτομα που βρίσκονται σε άλλες χώρες (π.χ. Actionaid).

Παραπάνω αναφέρθηκαν οι βασικές μορφές εθελοντισμού οι οποίες όμως οργανώνονται με βάση τις εξελίξεις και την υπάρχουσα πραγματικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και σε μικρότερη κλίμακα χωρών. Παρακάτω θα αναλύσουμε τις αρχές που διέπουν τον εθελοντισμό, όπως καταγράφηκαν από τους Boulet et al (2008). Σύμφωνα με το εν λόγω έργο, ο εθελοντισμός ωφελεί ταυτόχρονα τον εθελοντή και την κοινωνία, τον άτομο και την ομάδα. Η εργασία του εθελοντή δεν πληρώνεται επομένως δεν μπορεί να αντικαταστήσει την μισθωτή εργασία ενώ αποτελεί επιλογή του καθενός. Είναι το μέσο όπου οι πολίτες μπορούν να συνεισφέρουν στα υπάρχοντα προβλήματα που προκύπτουν και να επιλύσουν ή έστω να προσπαθήσουν να βρουν λύση σε ζητήματα ανθρωπιστικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά. Τέλος, ο εθελοντισμός είναι φορέας ανάδειξης και εδραίωσης αρχών και ιδεών όπως η ισότητα, ο σεβασμός, η ανθρωπινή αξιοπρέπεια κλπ. Σύμφωνα με το Εγχειρίδιο του εθελοντισμού «Μάθε, Δες, Δράσε», οι βασικές αρχές του είναι:

- Ωφελεί την κοινωνία και τον εθελοντή.
- Είναι άμισθη.
- Είναι θέμα προσωπικής επιλογής.
- Δεν είναι υποχρεωτική η συμμετοχή.
- Αποτελεί δραστηριότητα που εκτελείται μόνο σε μη κερδοσκοπικούς τομείς.

- Είναι θεμιτός τρόπος συμμετοχής πολιτών σε δραστηριότητες της κοινωνίας.
- Αποτελεί μέσο αντιμετώπισης αναγκών που προκύπτουν.
- Είναι ο τρόπος έκφρασης των αναγκών που προκύπτουν.
- Προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Σέβεται τα δικαιώματα και τον πολιτισμό όλων των ανθρώπων.
- Δεν υποκαθιστά την αμειβόμενη εργασία (Εγχειρίδιο Εθελοντισμού «Μάθε, Δες, Δράσε» της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, 2005).

1.5 Κίνητρα και Εμπόδια Ανάπτυξης του Εθελοντισμού

Ο εθελοντισμός αποτελεί μια πράξη ένδειξης της ανάγκης του ανθρώπου να βοηθήσει, σε οποιοδήποτε τομέα υπάρχει ανάγκη (άτομο, περιβάλλον). Παραπάνω αναφέραμε τα χαρακτηριστικά και τις αρχές, αποτυπώνοντας όσο καλύτερα μπορούσαμε έναν ορισμό που να προσεγγίζει τις περισσότερες πτυχές του εθελοντισμού. Στην παρούσα ενότητα θα προσπαθήσουμε να αναφερθούμε στα κίνητρα τα οποία μπορούν να ωθήσουν έναν άνθρωπο ώστε να συμμετάσχει σε εθελοντικές δράσεις και πράξεις και να υιοθετήσει την εθελοντική συμπεριφορά.

Η εθελοντική συμπεριφορά είναι μία πολυδιάστατη διαδικασία και για να γίνει κατανοητή θα πρέπει να μελετηθεί μέσα από τη σφαίρα διαφόρων επιστημονικών κλάδων ούτως ώστε να προσεγγισθεί ολοκληρωτικά- στο μέτρο του δυνατού- υπάρξει (Lockstone, 2004). Ακαδημαϊκές κοινότητες του εξωτερικού αλλά και της χώρας μας, έχουν πραγματοποιήσει μελέτες όσον αφορά τα κίνητρα που ωθούν τους ανθρώπους να δρουν εθελοντικά. Οι έρευνες έχουν οδηγήσει στην κατηγοριοποίηση των κινήτρων και στη δημιουργία μοντέλων τα οποία εντάσσουν τα κίνητρα. Τα μοντέλα είναι 1) μονοδιάστατα (κίνητρα σε μία μόνο κατηγορία με διαφορετικές πτυχές, 2) δισδιάστατα 3) τρισδιάστατα και 4) πολυδιάστατα (Widjaja, 2010). Στον παρακάτω πίνακα έχουμε τμηματοποιήσει τα μοντέλα με τα κίνητρα τους.

Πολυδιάστατα:	Μονοδιάστατα:	Δισδιάστατα:	Τρισδιάστατα:
Αξίες	Επικάλυψη	Εσωτερικά &	Αλτρουιστικά-
Αντίληψη	εγωιστικών	εξωτερικά	υλικά-
Κοινωνικά κριτήρια	και	Αλτρουιστικά &	κοινωνικά
Καριέρα	αλτρουιστικών	εγωιστικά	κίνητρα.
Αυτοπροστασία	κινήτρων.	κίνητρα.	
Αυτοβελτίωση			

Πίνακας 1. Τα μοντέλα των κινήτρων του εθελοντισμού.

Σύμφωνα με τους Clary et al (1998, στην Widjaja, 2010) που ανέλυσαν το πολυδιάστατο μοντέλο, ο εθελοντισμός βασίζεται στηρίζεται σε έξι διακριτά συστατικά που συνδέονται μεταξύ τους με χαμηλό βαθμό. Τα συστατικά αυτά έχουν αυτά έχουν αναγνωρισθεί και από άλλους ερευνητές και είναι τα εξής:

1. Αξίες
2. Αντίληψη
3. Κοινωνικά κριτήρια
4. Καριέρα
5. Αυτοπροστασία
6. Αυτοβελτίωση

Πιο συγκεκριμένα, το στοιχείο των αξιών παρακινεί τον άνθρωπο να εκδηλώνει τον ανθρωπισμό και τον αλtruισμό του. Έχει άμεση σχέση με το ενδιαφέρον του για γενικότερη ευημερία του συνόλου μέσα στο οποίο ζει (όχι μόνο τοπικά αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο) και την προσωπική του απόφαση να συνεισφέρει σε αυτό (Houle et al, 2005). Το στοιχείο των αξιών αποτελεί έμφυτη επιθυμία του ανθρώπου να βοηθά τους γύρω του και ειδικότερα όσους θεωρεί ότι έχουν ανάγκη ή περισσότερη ανάγκη από τον ίδιο (Widjaja, 2010). Η βοήθεια προς τα άτομα που είναι απόλυτα εξαρτημένα (παιδιά, άρρωστοι) δεν μένει απλά στη βάση της επιθυμίας του εθελοντή αλλά αντίθετα περνά στο πεδίο των εγγενών χαρακτηριστικών των ανθρώπων που ενισχύεται μέσα από την εξελικτική διαδικασία (Gillath et al, 2005). Ίσως, για το λόγο αυτό, το συστατικό των αξιών να κατέχει την πρωταρχική θέση μεταξύ των κινήτρων σχετικά με τη συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις (Anderson & Moore, 1978 στους Houle et al, 2005).

Το στοιχείο της αντίληψης σχετίζεται με την εκπαίδευση αντιμετώπισης καταστάσεων και νέων δεξιοτήτων και με τη χρήση των παρεχόμενων γνώσεων στα άτομα που χρειάζονται βοήθεια (Brand et al, 2008). Το στοιχείο αυτό έχει μεγαλύτερη σημασία για τα νέα άτομα που μέσω του εθελοντισμού, πιστεύουν ότι θα αποκτήσουν νέες δεξιότητες, ενδιαφέρουσες εμπειρίες και καινούριες γνώσεις. Τα στοιχεία αυτά δε θα ήταν ίσως δυνατό να τα αποκτήσουν μέσα από τα βιβλία (Mosler, 2003). Επάνω σε αυτό το συστατικό έχει γίνει έντονη κριτική καθώς πολλοί είναι εκείνοι που θεωρούν ότι η βάση αυτή δεν συνάδει με την ιδέα του εθελοντισμού και γίνεται ίσως εις βάρος του αρχικού στόχου της δράσης εξαιτίας της σκέψης του εθελοντή ότι θα κερδίσει μέσα από αυτό (Bamber & Hankin, 2011).

Το τρίτο στοιχείο είναι τα κοινωνικά κριτήρια που εμπεριέχουν την ιδέα της συμμετοχής ως μέσο διεύρυνσης της κοινωνικής ζωής του εθελοντή και της

ενδυνάμωσης των σχέσεων που έχουν ήδη αναπτύξει. Ο εθελοντισμός αποτελεί ένα τρόπο ώστε το άτομο να διατηρεί την κοινωνική του ταυτότητα με στόχο να εντάσσεται μέσα στο κοινωνικό σύνολο το οποίο τον αποδέχεται λόγω της εθελοντικής του συμπεριφοράς. Μάλιστα, σύμφωνα με τους Chinnman και Wandersman (Brand et al, 2008) τα κοινωνικά κριτήρια αποτελούν ένα από τα ισχυρότερα κίνητρα ώστε να δραστηριοποιούνται οι εθελοντές. Βέβαια, θα πρέπει εδώ να σημειωθεί, ότι για να αναλογιστούν τα κοινωνικά κριτήρια ως μέσο εθελοντικής δραστηριοποίησης θα πρέπει ο εθελοντισμός να είναι όχι απλά αποδεκτός αλλά να υπάρχουν γύρω του θετικές αντιλήψεις. Αν ο εθελοντισμός σε μια κοινωνία αποτελεί κάτι το μεμπτό ή το αδιάφορο τότε είναι περισσότερο πιθανό ότι το άτομο θα αποκλειστεί από το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο μέσα στο οποίο ζει. Σε κάποιες περιπτώσεις, τα κοινωνικά κριτήρια λειτουργούν ως μοχλός πίεσης για ορισμένα άτομα που αναγκάζονται να συμμετάσχουν σε εθελοντικές δραστηριότητες εξαιτίας του εξαναγκασμού του περίγυρου τους (Penner, 2004).

Η καριέρα αποτελεί ένα ακόμη στοιχείο της ενεργοποίησης του ατόμου να δράσει εθελοντικά καθώς βλέπει ότι ο εθελοντισμός μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο βελτίωσης και προώθησης της καριέρας του. Σαφώς δεν έχει σχέση με το οικονομικό σκέλος αλλά μπορεί να του παρέχει γνώσεις και δεξιότητες τις οποίες θα είναι σε θέση να αξιοποιήσει αργότερα στη δουλειά του. Επιπλέον, για ορισμένους μπορεί να συγκροτεί ένα καλό τρόπο διερεύνησης ορισμένων εναλλακτικών δρόμων επαγγελματικής σταδιοδρομίας σε τομείς που θα ανακαλύψει ότι τον ενδιαφέρουν (Bickford & Reynold, 2002).

Το πέμπτο στοιχείο, η αυτοπροστασία δηλώνει ότι ο εθελοντισμός μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο απενεχοποίησης για άτομα τα οποία νιώθουν υπεροχή απέναντι στους συνανθρώπους τους. Επίσης, λειτουργεί ως μέσο αντιμετώπισης ή αδιέξοδο προσωπικών προβλημάτων. Τέλος, το στοιχείο της αυτοβελτίωσης δηλώνει ότι οι εθελοντικές δράσεις στις οποίες μετέχει το άτομο μπορούν να του προσφέρουν τα μέσα για προσωπική εξέλιξη, για ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης και αυτοβελτίωση καθώς το άτομο νιώθει ότι είναι σημαντικό. Για τα νεαρά άτομα και τα παιδιά, ο εθελοντισμός μπορεί να αποτελέσει μέσο εκμάθησης του εαυτού τους και βελτίωσής του (Mosler, 2003).

Το πολυδιάστατο μοντέλο καθορίζει τα προσωπικά κίνητρα που έχει το άτομο ώστε να υιοθετήσει εθελοντική δραστηριότητα χωρίς όμως να τα εξαντλεί. Έρευνα που έγινε από μελετητές στη Γερμανία απέδειξε ότι η θρησκευτική πίστη είναι ένας βασικός παράγοντας που ωθεί πολλά άτομα στη συμμετοχή τους σε εθελοντικές

δράσεις (Carpenter & Myers, 2007). Πέραν όμως από την θρησκευτική πίστη σημαντικό παράγοντα έχει και η πίστη για το όφελος της κοινότητας (Lee & Brudney, 2009). Τέλος, σύμφωνα με τους ερευνητές, καθοριστικός παράγοντας για τη συμμετοχή ή όχι σε εθελοντικές δραστηριότητες διαδραματίζει ο χαρακτήρας του ατόμου (Penner, 2004).

Η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς εξέδωσε ένα εγχειρίδιο για τον εθελοντισμό που παραδίδεται σε όλους τους μαθητές δωρεάν στα σχολεία της χώρας όπου αναφέρονται τα βασικά κίνητρα που ωθούν στην εθελοντικής δραστηριότητας. Αυτά είναι:

- Αλtruισμός
- Δύναμη
- Συμμετοχή σε ομάδες
- Επίτευξη
- Εμπειρία
- Καταξίωση
- Επαγγελματική δικτύωση
- Διασκέδαση (Μάγκου, 2012).

Τα κίνητρα των ανθρώπων που συμμετέχουν σε εθελοντικές δράσεις δεν είναι απαραίτητο να παραμένουν σταθερά στο χρόνο (Ryan et al, 2001). Η μεταβολή τους είναι συχνή και απόλυτα λογική καθώς οι ανάγκες των ανθρώπων αλλάζουν, η ηλικία «παραδίδει» μαθήματα και τροποποιεί τον τρόπο σκέψης, τα δεδομένα της κοινωνίας μεταβάλλονται. Σύμφωνα με τη Μάγκου (2012), η αξία η οποία αποδίδεται σε κάθε κίνητρο που έχει το άτομο εξαρτάται από τις προσωπικές ανάγκες του, από την ψυχολογική του κατάσταση, από τον αξιακό του χαρακτήρα και τους στόχους που έχει για τη ζωή. Η ηλικία και το φύλο αποτελούν παράγοντες που επηρεάζουν τα κριτήρια βάση των οποίων το άτομο εργάζεται εθελοντικά. Μελέτες έχουν δείξει ότι οι γυναίκες εξαιτίας της ευαίσθητης φύσης τους, συμμετέχουν πιο ενεργά στον εθελοντισμό ωθούμενες από το κριτήριο της αυτοβελτίωσης (Paradakis et al, 2004).

Επίσης, άλλες έρευνες απέδειξαν ότι οι γυναίκες είναι περισσότερο ενεργές, σε ότι αφορά τον εθελοντισμό, σε σχέση με τους άντρες καθώς παρουσιάζουν αλtruισμό (Simmons & Emanuele, 2007). Τα κίνητρα αλλάζουν με βάση την ηλικία έτσι τα νεαρά άτομα έχουν περισσότερο κίνητρα τα οποία έχουν σχέση με την καριέρα και την απόκτηση δεξιοτήτων και γνώσεων σε αντίθεση με τα μεγαλύτερα άτομα που τα κριτήριά τους σχετίζονται με τις αξίες. Τέλος, είναι σημαντικό να

αναφέρουμε ότι τα κίνητρα συνθέτουν βασικό δομικό στοιχείο της προσέλκυσης εθελοντών και παράλληλα στοιχείο διατήρησης μέσα στο χρόνο (Brand et al, 2008).

Τα κίνητρα ωθούν το άτομο να αναλάβει εθελοντική δράση είτε αυτή είναι μέσω οργανωμένων οργανώσεων είτε την κάνει ατομικά μέσα στην καθημερινότητά του (π.χ. μαγειρεύει φαγητό για κάποιον άπορο άτομο που ζει στη γειτονιά του). Όμως, πέρα από τα κίνητρα υπάρχουν ορισμένα σημεία που λειτουργούν αρνητικά σε μια τέτοια απόφαση. Τα εμπόδια που προκύπτουν ώστε να κωλύουν το άτομο να συμμετέχει σε εθελοντική δράση διαφέρουν αναλόγως την προσωπική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο καθένας και πρέπει να σημειωθεί ότι ενδέχεται η αρνητική στάση του έπειτα από κάποιο διάστημα να μεταβληθεί. Συνοπτικά, τα εμπόδια που μπορούν να προκύψουν είναι:

- § Κοινωνικά εμπόδια όπως ο κοινωνικός αποκλεισμός και οι ποικίλης φύσης διακρίσεις, η αδιαφορία ή η ελλιπής υποστήριξη από το οικογενειακό περιβάλλον, οι μη αναπτυγμένες κοινωνικές δεξιότητες.
- § Οικονομικά εμπόδια όπως το χαμηλό εισόδημα και επίπεδο ζωής, η ανεργία.
- § Γεωγραφικά εμπόδια. Ενδέχεται τα προβλήματα μετακίνησης σε απομακρυσμένες περιοχές να αποτελούν εμπόδιο στην επιθυμία του ατόμου να δράσει εθελοντικά.
- § Έλλειψη χρόνου εξαιτίας του οποίου το άτομο πρέπει να καλύψει τις εργασιακές και οικογενειακές του υποχρεώσεις και δεν του απομένει χρόνος για οτιδήποτε άλλο (Μάγκου, 2005).
- § Απουσία ενημέρωσης. Σύμφωνα με έρευνα του 2006 η μη συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις οφειλόταν μεγάλο ποσοστό, που την τοποθετούσε στην πρώτη θέση της λίστας των εμποδίων, στην έλλειψη ενημέρωσης.

Κλείνοντας την ενότητα των εμποδίων που προκύπτουν, θεωρούμε ιδιαίτερα σημαντικό να αναφέρουμε, βασιζόμενοι τα λεγόμενα της Μάγκου (2005), ότι είναι καθοριστικής αξίας για την εξέλιξη των παιδιών, ο παραδειγματισμός και η ενασχόληση με τον εθελοντισμό. Θα πρέπει, σε μια κοινωνία που διαρκώς μεταβάλλεται και ολοένα προκύπτουν ζητήματα που φανερώνουν την απανθρωπιά αλλά και τη ανθρωπιά συνάμα των ανθρώπων, να δείξουμε στα παιδιά τον τρόπο να διαχειριστούν τα όσα θα βιώσουν στο μέλλον τους. Στην περίοδο που διαμορφώνουν τις εικόνες και το χαρακτήρα τους, αναπτύσσουν την αυτοεκτίμησή τους είναι σημαντικό να κατανοήσουν τον τρόπο και την αξία της αλληλοβοήθειας και του

σεβασμού. Είναι σημαντικό να μάθουν να διεκδικούν όχι μόνο για την κάλυψη των δικών τους αναγκών αλλά και για την στήριξη ανθρώπων που αδυνατούν αν υποστηρίξουν τα βασικά αγαθά και δικαιώματά τους.

1.6 Οφέλη Ανάπτυξης του Εθελοντισμού

Ο εθελοντισμός συντείνει στην ανάπτυξη συνοχής και συγκρότησης μιας κοινωνίας μέσω διαδικασιών όπως είναι η ανάπτυξη του «κοινωνικού κεφαλαίου», η δημιουργία κοινωνικών δεσμών, η ανάπτυξη κλίματος εμπιστοσύνης, η ένταξη και η βοήθεια των κοινωνικά ευπαθών ομάδων και ατόμων και η υπεράσπιση των κοινωνικά αδικημένων, αδύναμων (Penner, 2004). Επιπροσθέτως, ο εθελοντισμός δίνει την ευκαιρία σε άτομα και ομάδες ατόμων που διαφορετικά θα δυσκολεύονταν να «αποδείξουν» τη χρησιμότητά τους στο κοινωνικό σύνολο, να βοηθήσουν τους άλλους και να τονώσουν την αυτοπεποίθησή τους (α.μ.ε.α). Για τα νέα άτομα και τα παιδιά, ο εθελοντισμός θέτει τα θεμέλια για τη μελλοντική ενεργή συμμετοχή τους στα κοινά. Όσον αφορά την εθελοντική δράση των ατόμων της τρίτης ηλικίας, η συμμετοχή τους μπορεί να τους αναπληρώσει το κενό που ίσως βιώνουν μετά την παύση της εργασίας τους και των ασχολιών που είχαν, να τους ενισχύσει ψυχοσωματικά ακόμη και να καλύψει το μεγάλο κενό της απουσίας μελών της οικογένειάς τους (Βουτσάκης, 2004).

Η εθελοντική δράση και εργασία αποτελείται από ποικίλες διαστάσεις εξαιτίας του ότι δίνει τη δυνατότητα στο άτομο και στο κοινωνικό σύνολο να πραγματοποιήσουν ποικίλους στόχους και να έχουν αποτελέσματα. Το άτομο, μέσα από τον εθελοντισμό βοηθά τους γύρω του αλλά και τον εαυτό σε επίπεδο πνευματικό, προσωπικό και κοινωνικό. Τα οφέλη του εθελοντισμού είναι τα εξής:

1. Ανάπτυξη δεξιοτήτων και απόκτηση γνώσεων. Ο εθελοντής μέσα από την εθελοντική του δραστηριότητα μαθαίνει να αναγνωρίζει τις ικανότητές του, τα όριά του και σταδιακά ανακαλύπτει κομμάτια του εαυτού του που δεν γνώριζε. Επιπλέον, αποκτά δεξιότητες οι οποίες αφορούν την ανάληψη ευθυνών, τη λήψη αποφάσεων, τη διαχείριση χρόνου, την ικανότητα και αναγκαιότητα ολοκλήρωσης ενός έργου και την επίλυση διαφόρων προβλημάτων.

2. Ανάπτυξη αισθήματος προσφοράς προς τους άλλους. Μέσω του εθελοντισμού το άτομο κατανοεί τον τρόπο που συνδέεται με το υπόλοιπο κοινωνικό σύνολο και τους δεσμούς που τον συνδέουν άρα αποκτά κοινωνική ευθύνη για όσα συμβαίνουν. Μαθαίνει να εφαρμόζει και να ακολουθεί μια στάση ζωής με έντονο το στοιχείο του ενδιαφέροντος προ το συνάνθρωπο.

3. Βίωση αισθήματος ολοκλήρωσης. Οι εθελοντικές δράσεις τροφοδοτούν το άτομο με θετική ενέργεια και θετική εικόνα του εαυτού του, χαρίζοντάς του αυτοπεποίθηση. Επιπλέον, η χρησιμότητα που νιώθει προσφέρει και στον ίδιο ικανοποίηση καθώς βοηθά τους άλλους και παράλληλα τον ενισχύει με μεγαλύτερη ετοιμότητα ώστε να συνεχίσει και να αναλάβει ακόμη μεγαλύτερες δράσεις.

4. Ανάπτυξη και προώθηση επαγγελματικών δυνατοτήτων. Ο εθελοντισμός παρέχει εμπειρίες και γνώσεις σχετικά με την επιλογή της επαγγελματικής πορείας του ατόμου.

5. Απόκτηση νέων ενδιαφερόντων, εμπειριών και γνωριμιών που αναπτύσσουν τις κοινωνικές δεξιότητες του ατόμου αλλά και τις ικανότητες της επικοινωνίας.

6. Πηγή έμπνευσης για άλλους. Ο εθελοντής δίνει το παράδειγμα ώστε να τον μιμηθούν κι άλλοι.

7. Παρέχει τη δυνατότητα ενός διαγενεακού διαλόγου καθώς, άνθρωποι κάθε ηλικίας μπορούν να συμμετέχουν σε εθελοντικές δράσεις και να συναναστραφούν με αποτέλεσμα την ανάπτυξη της ικανότητας του σεβασμού, του διαλόγου κ.α. (Μάγκου, 2005).

Πέραν όμως των προσωπικών οφελών του εθελοντισμού για το άτομο, συμβάλλει επίσης και στην ενίσχυση της οικονομίας σε σημαντικό βαθμό καθώς ορισμένες χώρες, είναι δεδομένο ότι η συμβολή της εθελοντικής εργασίας υπολογίζεται στο 8%-14% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Ακόμη, βοηθά στη δημιουργία σταθερής και ενιαίας κοινωνίας με την έννοια της ανάπτυξης και της έκφρασης των απόψεων με τρόπο δημοκρατικό με στόχο την δημιουργία δεσμών εμπιστοσύνης και υποστήριξης. Ο εθελοντισμός προωθεί και στηρίζει την ενσωμάτωση ατόμων στην κοινωνία που για κάποιο λόγο βρέθηκαν στο περιθώριο άρα βοηθά στη μείωση του ρατσισμού. Ο εθελοντισμός, επιπλέον, βοηθά στη μείωση της ανεργίας και απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων καθώς παρέχει πρόσβαση στα άτομα που συμμετέχουν σε εθελοντικές δράσεις σε χώρους εργασίας και τους δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξουν δεξιότητες απαραίτητες για την αγορά εργασίας. Τέλος, ο εθελοντισμός αυξάνει την ποιότητα των υπηρεσιών του κράτους καθώς οι εργασίες που αναλαμβάνουν οι εθελοντές (π.χ. φροντίδα παιδιών, κατασκευή πολιτιστικών κέντρων), στηρίζουν το κράτος και αποτελούν χρήσιμα βοηθήματα στις υπηρεσίες του κρατικού μηχανισμού (Αποστολίδης & Παπασπυρόπουλος, 2002).

Επομένως, γίνεται κατανοητό ότι ο εθελοντισμός ενδυναμώνει τους πολίτες, προβάλλει και ενισχύει την αλληλεγγύη, τη συμμετοχή, την κοινωνική συνοχή και συνεισφέρει ώστε να επιλυθούν ζητήματα που αφορούν το άτομο και την κοινωνία (Αποστολίδης & Παπασπυρόπουλος, 2002).

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

2.1 Ιστορική Αναδρομή

Κατά τη διάρκεια του 16^{ου} και 17^{ου} αιώνα η ιδέα του μουσείου αρχίζει να παίρνει μια μορφή που στηρίζεται στην παρουσίαση, φύλαξη και έκθεση αντικειμένων και πιο συγκεκριμένα συλλογών των αριστοκρατικών οικογενειών της Ευρώπης. Με το πέρασμα των αιώνων και τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτισμικές μεταβολές, το μουσείο λάμβανε τη μορφή που επέβαλλε η μεταβολή της κοινωνίας μέχρι να φτάσει στο σημερινό της χαρακτήρα που εμπεριέχει ποικιλία και ποικιλομορφία. Ο ρόλος και η λειτουργία του σημερινού μουσείου έχει μεταβληθεί ολοκληρωτικά ενώ από την δεκαετία του 1960 κι έπειτα οι συζητήσεις που αφορούσαν τη σχέση του με την κοινωνία είχαν ως αποτέλεσμα την κριτική και αυτοκριτική του. Το γεγονός αυτό γίνεται αντιληπτό μέσα από την ποικιλία των ορισμών που έχουν δοθεί για το μουσείο ως θεσμό και από την τάση κάθε ένας από αυτούς να τονίζει και μια διαφορετική λειτουργία.

Σύμφωνα με τον Μπαμπινιώτη, μουσείο είναι *«ένα αυτόνομο κτίριο ή χώρος όπου φυλάσσονται, μελετώνται επιστημονικώς και εκτίθενται σε κοινή θέα έργα τέχνης, αντικείμενα αναγνωρισμένης αξίας, αντικείμενα από το παρελθόν ή με μορφωτικό ενδιαφέρον»*. Το μουσείο εμπεριέχει αυτά τα αντικείμενα που αποτελούν και το κέντρο των συλλογών στο κτίριο. Συχνότερα όμως χρησιμοποιείται ο ορισμός που έχει διατυπωθεί από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων σύμφωνα με τον οποίο μουσείο είναι *«ένας οργανισμός μόνιμος, χωρίς κερδοσκοπικό χαρακτήρα, υποταγμένος στην υπηρεσία της κοινωνίας και της ανάπτυξής της και ανοιχτός στο κοινό, ο οποίος αποκτά, συντηρεί, μελετά, κοινοποιεί και εκθέτει υλικές μαρτυρίες του ανθρώπου και του περιβάλλοντος του με σκοπό τη μελέτη, την εκπαίδευση και την ψυχαγωγία»*. Ο ορισμός αυτός αποτυπώνει το σταθερό και μακροχρόνιο χαρακτήρα του μουσείου ενώ θέτει το σκοπό του που είναι να διαφυλάξει τα αντικείμενα του παρελθόντος για τις επόμενες γενιές.

Κύρια λειτουργία του μουσείου είναι να εκθέτει τις συλλογές των αντικειμένων δηλαδή τις υλικές μαρτυρίες οι οποίες δίνουν από χαρακτήρα σε αυτά. Ως σκοπός του μουσείου αναφέρεται:

-
- § Η μελέτη
 - § Η εκπαίδευση
 - § Η ψυχαγωγία

Ένας ακόμη ορισμός που έχει δοθεί στα μουσεία έχει διατυπωθεί το 1984 από την Ένωση Μουσείων Βρετανίας σύμφωνα με τον οποίο «*το μουσείο είναι ένας οργανισμός που συλλέγει, τεκμηριώνει, διαφυλάσσει, εκθέτει και ερμηνεύει υλικές μαρτυρίες και σχετικές πληροφορίες για το δημόσιο όφελος*». Ο ορισμός αυτός θα τροποποιηθεί το 1998 και θα προσαρμοστεί στην εξής άποψη: «*Τα μουσεία επιτρέπουν στους ανθρώπους να εξερευνούν συλλογές για έμπνευση, μάθηση και ψυχαγωγία. Κάνουν προσιτά αντικείμενα και δείγματα του φυσικού κόσμου, τα οποία διαφυλάσσουν για την κοινωνία*». Στο δεύτερο ορισμό του 1998 φανερώνεται μια αλλαγή στο στον τρόπο που εμπλέκεται ο άνθρωπος στην ύπαρξη, το ρόλο και το χαρακτήρα του μουσείου καθώς μοιάζει να θέτει στο κέντρο τον άνθρωπο. Η σχέση μουσείου- επισκέπτη γίνεται πλέον διαδραστική και το άτομο που επισκέπτεται το μουσείο ερευνά και επεξεργάζεται τα αντικείμενα χωρίς να αποτυπώνει απλά εικόνες παθητικά.

Η Αμερικανική Ένωση Μουσείων ορίζει τα μουσεία ως «*ένας οργανωμένος και μη κερδοσκοπικός οργανισμός με στόχο κατ' ουσία εκπαιδευτικό ή αισθητικό, με επαγγελματικό προσωπικό, που κατέχει και χρησιμοποιεί απτά αντικείμενα, τα οποία επιμελείται και εκθέτει στο κοινό με κάποιο τακτό πρόγραμμα*» (Οικονόμου, 2003:15-23). Ο ορισμός παρουσιάζει ομοιότητες με αυτό του Διεθνή Οργανισμού Μουσείων όπως η επισήμανση ότι αυτά δεν έχουν κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Επιπλέον, σε αυτό τον ορισμό αποτυπώνεται και ο επαγγελματικός και οργανωμένο χαρακτήρας των μουσείων, η ύπαρξη ειδικού προσωπικού και η οργάνωση μέσα από ένα τακτό πρόγραμμα. Η διατύπωση του προγράμματος στον ορισμό γίνεται προφανώς για να διασφαλιστεί το μουσείο από οργανισμούς, εθελοντικές ομάδες και ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες εμφανίζονταν ραγδαία στην Αμερική και έθεταν ως στόχο την ερμηνεία του παρελθόντος, της ιστορίας και του πολιτισμού.

Η αναφορά στους ορισμούς που έχουν δοθεί σχετικά με την ύπαρξη, το χαρακτήρα, την αξία και το ρόλο των μουσείων φανερώνει την έρευνα που έχει διεξαχθεί και φυσικά ο κάθε ορισμός μπορεί να καταδείξει, σε μεγάλο βαθμό, τις μεταβολές σε κοινωνικό, επιστημονικό, οικονομικό και ιδεολογικό επίπεδο. Παρά τις τροποποιήσεις που υφίστανται οι διάφοροι ορισμοί που έχουν δοθεί, είναι φανερό ότι οι συλλογές που εκθέτονται στο μουσείο αποτελούν το σημείο αναφοράς στην

αναζήτηση της βάσης των μελετών σχετικά με τα μουσεία. Αυτό συμβαίνει διότι οι συλλογές αποτελούν τον αρχικό λόγο ύπαρξης και τον πυρήνα του μουσείου.

Αν και σήμερα κατανοούμε τη σημασία της ύπαρξης και το στόχο των μουσείων με διαφορετικό τρόπο από ότι στο παρελθόν, υπάρχουν ορισμένες λειτουργίες των σύγχρονων μουσείων οι οποίες υπήρχαν στα μεγάλα ιερά της πρώιμης αρχαιότητας. Η ίδρυση των πρώτων μουσείων που ήταν ανοικτά στο κοινό, τοποθετείται στον 18^ο και 19^ο αιώνα. Οι ιδιωτικές συλλογές έδωσαν τη θέση τους στα δημόσια μουσεία ενώ οι εξελίξεις στον κοινωνικό και ιδεολογικό τομέα επηρεάζουν το ρόλο και μετασχηματίζουν το μουσείο. Ο Διαφωτισμός και η επιστημονική άνθηση έδωσαν βαρύτητα στην εφαρμογή των επιστημονικών μεθόδων ως προς τη μελέτη και ταξινόμηση των συλλογών που υπήρχαν στα μουσεία (Οικονόμου, 2003: 33-34). Το 19^ο αιώνα τα μουσεία θα οργανώσουν τις συλλογές τους με συστηματικό τρόπο και θα ασκήσουν επιρροή στις πολιτικές και ιδεολογικές εξελίξεις οι οποίες έχουν άμεση σχέση με την προσπάθεια του ελληνικού κράτους να ανασυγκροτηθεί και να κερδίσει μια θέση στον τότε σύγχρονο κόσμο μέσα από τη διαδικασία δημιουργίας μιας εθνικής ταυτότητας. Μέσα στον αιώνα του κατακερματισμού των μεγάλων αυτοκρατοριών και της αναζήτησης εθνικής ταυτότητας και υπόστασης, τα ευρωπαϊκά μουσεία είναι εθνικά μουσεία και προστατεύουν την κληρονομιά, την ιστορία και τη γνώση του έθνους (Νάκου, 2001: 117).

Ο Horne αναφέρει ότι στο 19^ο αιώνα, τα εθνικά μουσεία κατείχαν το ρόλο του παραγωγού και φύλακα της εθνικής γνώσης και σοφίας σχετικά με την παρουσίαση της εθνικής φυσιογνωμίας αλλά και του εθνικού παρελθόντος. Δηλαδή, καλλιεργούσαν την ιδέα που υποστήριζε ότι η ιστορία θα μπορούσε να βασιστεί στις μαρτυρίες. Αν το έπραττε τότε θα μπορούσε να είναι ορθή άρα η αρχειοθέτηση των διαφόρων υλικών στοιχείων του παρελθόντος και η αναγωγή τους σε εκθέματα έδινε νέα μορφή ύπαρξης (Horne, 1992: 65).

Ο Bennett μελέτησε τον τρόπο που λειτουργεί το σύγχρονο δημόσιο μουσείο και τη μεταβολή που αυτή έζησε στα τέλη του 18^{ου} αιώνα και την αρχή του 19^{ου} αιώνα. Μάλιστα, θεωρεί ότι το μουσείο αποτελεί το κέντρο των σχέσεων μεταξύ του πολιτισμού και της διακυβέρνησης της χώρας (Bennett, 1995). Σύμφωνα με την άποψή του, τα μουσεία δεν είναι απλά ένα μέρος για μόρφωση αλλά λειτουργεί σαν αναμορφωτήριο ηθών και τρόπων και μπορεί να μεταδώσει εύρος συμπεριφορών και συνθηθειών στο κοινό. Επίσης, θεωρεί ότι η υπόσταση και η διαμόρφωση του σύγχρονου μουσείου θα πρέπει να δομηθεί μέσα από τη διαδικασία εξέτασης των ευρύτερων αλλαγών. Μάλιστα, προχωρώντας τη σκέψη του αναφέρει ότι το μουσείο

κινείται από τις μεταβολές που γίνονται στην κοινωνία με τελικό στόχο να χρησιμοποιείται και το ίδιο ως φορέας άσκησης εξουσίας. Επιπροσθέτως, μελετά το χώρο αναπαράστασης του σύγχρονου μουσείου το οποίο δημιουργείται τον 19^ο αιώνα στο οποίο κυριαρχεί η μορφή του ανθρώπου. Η Hooper-Greenhill επικεντρώνει την προσοχή της στις εκθεσιακές πρακτικές του σύγχρονου μουσείου και στις διαδικασίες ταξινόμησης του εσωτερικού του. Ο μετασχηματισμός του μουσείου στα τέλη του 19^{ου} αιώνα ακολουθεί νέους δρόμους και νέα είδη μουσείων όπως το λαογραφικό, εθνογραφικό και το μουσείο τοπικής ιστορίας. Τα νέα αυτά μουσεία κινούνται στα πλαίσια της στροφής της διατήρησης του παραδοσιακού τρόπου ζωής που αλλοιώνεται μέσα στις αλλαγές που επιφέρει η βιομηχανική επανάσταση.

Ο 20ος αιώνας αναδεικνύει την ανάγκη της διατήρησης της κληρονομιάς της προβιομηχανικής περιόδου. Σε συνδυασμό με τις ραγδαίες εξελίξεις σε τεχνολογικό και επιστημονικό κλάδο που οδήγησε στη δημιουργία μουσείων επιστήμης και τεχνολογίας αντίστοιχα, με το πέρασμα των δεκαετιών ο μουσείο απέκτησε μια διαφορετική προσέγγιση από την κοινωνία. Σήμερα, υπάρχουν τρεις τύποι μουσείων που είναι οι εξής: 1) τα παραδοσιακά (object oriented), 2) τα μοντέρνα (object and people oriented) και 3) τα μεταμοντέρνα (people oriented) μουσεία. Ο τύπος του μουσείου καθώς και η μουσειακή λειτουργία και μουσειολογική αντίληψη καθορίζεται από τον τρόπο έκθεσης, την πληροφορία που ευελπιστούν να μεταδώσουν στο κοινό, το κοινωνιολογικό και ιστορικό περιβάλλον δημιουργίας.

Ενώ στα παραδοσιακά μουσεία τα εκθέματα παρουσιάζονται μονοδιάστατα έχοντας ως στόχο να παρουσιάσουν την εθνική παράδοση και ταυτότητα, στα μοντέρνα μουσεία στοχεύουν να διατηρήσουν τη σχέση αντικειμένου και κοινωνίας-ανθρώπου που το δημιούργησε. Μάλιστα, στα μοντέρνα μουσεία, το κοινό συμμετέχει, πέρα από την παρατήρηση και με διαφορετικούς τρόπους όπως για παράδειγμα με δραστηριότητες, δραματοποιήσεις σε παιχνίδια και συζητήσεις. Στο μεταμοντέρνο μουσείο οι επιδιώξεις είναι ακόμη περισσότερο ερμηνευτικές καθώς στοχεύει στην αναζήτηση μέσα από τις διάφορες συσχετίσεις κοινωνιών, πολιτισμών, ανθρώπων. Οι διαδραστικές εκθέσεις προσεγγίζουν το κοινό με κάθε δυνατό τρόπο (π.χ ήχος, εικόνα) δημιουργώντας έτσι μια δημιουργική επαφή με το κοινό που γίνεται ενεργός παραγωγός στη γνώση.

2.2 Σύγχρονες Τάσεις στη Λειτουργία των Μουσείων

Σε ευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο, την τελευταία κυρίως δεκαετία, παρατηρείται μια μεταβολή του τρόπου διαμόρφωσης του μουσειακού περιβάλλοντος

έχοντας ως αυτοσκοπό τον επαναπροσδιορισμό και τον εκσυγχρονισμό του σε επίπεδο λειτουργίας, προβολής και διαχείρισης. Είναι φανερή η διαφοροποίηση σχετικά με την κατεύθυνση στην οποία στρέφεται το σύγχρονο μουσείο καθώς και η μεταβολή των αντικειμενικών του σκοπών. Επιπλέον, είναι εμφανές πλέον ότι το παλαιό μοντέλο μουσείου όπου αντιλαμβανόταν το σκοπό του ως αποθηκευτικό χώρο αντικειμένων, πολλές φορές αυθαίρετα επιλεγμένων, έχει ξεπεραστεί. Το σύγχρονο μουσείο δεν αναζητά απλά και μόνο την ικανοποίηση του κοινού μέσα από την πρακτική της αποθήκευσης αντικειμένων αλλά αντίθετα στοχεύει στη διαφοροποίηση των μουσειακών αναζητήσεων του ίδιου του κοινού. Σήμερα, οι προσδοκίες του κοινού χαρακτηρίζονται ανώτερες ενώ η αποτίμηση της εμπειρίας που λαμβάνουν στο μουσείο, στηρίζεται σε ποιοτικά κριτήρια που προκύπτουν μέσα από τη σύγκριση με άλλες μορφές ψυχαγωγικών και μορφωτικών δραστηριοτήτων.

Οι νέες τεχνολογίες της πληροφορικής και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) οι οποίες προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες για την υποστήριξη και τη δραστική βελτίωση των λειτουργιών της διαχείρισης της πολιτιστικής κληρονομιάς (διαχείριση συλλογών, μελέτη, αποκατάσταση, διατήρησή, προβολή, διάδοσή σε ευρύ κοινό) ενδυναμώνουν το ρόλο του μουσείου και δημιουργούν ένα κλίμα ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ κληρονομιάς, κοινού και οράματος για το μέλλον. Τα μουσεία πλέον έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν τις τεχνολογίες όπως είναι για παράδειγμα η εικονική πραγματικότητα, η ψηφιοποίηση και τα συστήματα διαχείρισης ψηφιακών πόρων που θα αναβαθμίσουν το ρόλο των μουσείων και θα προσαρμοστούν στην εποχή της κοινωνίας της πληροφορίας.

2.3 Οι Λειτουργίες του Σύγχρονου Μουσείου

Το μουσείο έχει περάσει μέσα από μεταβολές στις λειτουργίες του. Οι βασικές του λειτουργίες όμως παραμένουν σταθερές, τουλάχιστον ως σκοπός και όχι ως εφαρμογή τους και είναι οι εξής:

- φύλαξη αντικειμένων πολιτιστικού χαρακτήρα,
- διατήρηση των αντικειμένων,
- συντήρηση των αντικειμένων,
- επικοινωνιακή λειτουργία και
- παιδαγωγική λειτουργία.

Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να ξεκαθαρίσουμε τι εννοούμε με τον όρο μουσειακό «αντικείμενο». Είναι αυτονόητο ότι τα υλικά ευρήματα των παλαιότερων πολιτισμών αποτελούν μουσειακά αντικείμενα όμως παράλληλα κάθε τι πνευματικό,

υλικό ή μη υλικό στοιχείο των πολιτισμών χαρακτηρίζεται ως αντικείμενο. Κάθε ένα από αυτά έχει πολιτισμική αξία για έναν συγκεκριμένο πολιτισμό, παράδοση ιδεολογία (Pearce 2002).

Η έκθεση των μουσειακών αντικειμένων αποτελεί την πρώτη λειτουργία του μουσείου καθώς είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με αυτήν. Η έκθεση των αντικειμένων πραγματοποιείται με γνώμονα ορισμένες βασικές αρχές που επικεντρώνονται στην ελκυστική, προς το κοινό, έκθεση. Το ζητούμενο της έκθεσης στην εποχή μας είναι να γίνεται με τρόπο που να επιτρέπει στο κοινό να διαμορφώνει την προσωπική του αντίληψη και όχι να του παρέχεται έτοιμη γνώση. Επίσης, η απόκτηση των μουσειακών αντικειμένων αποτελεί λειτουργία του μουσείου αν και είναι αποκομμένη από το βλέμμα του κοινού. Μετά την απόκτηση, τα μουσειακά αντικείμενα καταγράφονται σε καταλόγους του μουσείου ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να βρεθεί κάθε λεπτομέρεια σχετικά με αυτά (π.χ. χαρακτηριστικά, τοποθέτηση, διακριτικά γνωρίσματα, κ.α) (Ορφανίδη 2006). Πέραν όμως της καταγραφής, θα πρέπει να υπάρχει και τεκμηρίωση η οποία αποτελεί μια πολύπλοκη διαδικασία που θα πρέπει να καταγραφούν πληροφορίες σχετικά με το αντικείμενο, τους τρόπους συντήρησης, το ιστορικό και τη μελέτη του, τη φυσική του παρουσία, τις συνθήκες διατήρησής του, την ένταξή του στα πολιτισμικά πλαίσια και όλη τη διαδικαστική πλευρά της απόκτησης, αποδοχής, μετακίνησης, διαδικασίες που έχουν οργανωθεί και τυποποιηθεί. Η λειτουργία αυτή γίνεται σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές επομένως είναι σημαντική η απόκτηση των μηχανημάτων και του λογισμικού, η εκπαίδευση του προσωπικού κ.α. Ακόμη, σημαντική λειτουργία είναι η συντήρηση που περιλαμβάνει πολλά στάδια αναλόγως την κατάσταση του μουσειακού αντικειμένου.

Ως πολιτισμικοί φορείς, τα μουσεία για να συνεχίσουν να λειτουργούν θα πρέπει να εξασφαλίζουν οικονομικούς πόρους εκτός από τις κρατικές ενισχύσεις, τα κονδύλια. Για να καταφέρει να «προσελκύσει» τους πόρους που χρειάζεται, είναι σημαντική η επικοινωνιακή λειτουργία. Για να προσελκύσει κοινό αλλά και χορηγούς το μουσείο χρησιμοποιεί το διαδίκτυο δημιουργώντας ιστοσελίδες που διαφημίζουν και προσελκύουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Τέλος, το μουσείο λειτουργεί ως παιδαγωγικός φορέας καθώς διδάσκει το κοινό (πολλές φορές μαθητές) για τον πολιτισμό της χώρα στους αλλά και άλλων χωρών, τον τρόπο που λειτουργούσαν οι παλαιότερες γενιές δίνοντάς τους μια εικόνα για την ανθρώπινη κοινωνία μέσα στους αιώνες και σε διάφορες περιόδους.

2.4 Η Έννοια του Εθελοντισμού μέσα από τα Μουσεία

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, η ανάγκη της ταυτότητας αποτελεί μια

απαίτηση του σύγχρονου ανθρώπου που έχει αποπροσανατολιστεί από την ουσία της κοινής πορείας και της «παγκόσμιας ευημερίας». Το μουσείο αποτελεί το αφήγημα της Ευρώπης που κρατά ζωντανή την εικόνα των πολιτισμών που αναδείχθηκαν μέσα στους κόλπους της. Η ύπαρξη αυτής της αφήγησης κρίνεται απαραίτητη για τα σχέδια των μελλοντικών πρακτικών και πολιτικών της. Επομένως, το μουσείο αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της ύπαρξης της Ευρώπης η οποία οφείλει να αξιοποιεί τα πολιτισμικά της αποθέματα ώστε να ξαναδημιουργήσει και να αναδιαμορφώσει τις μελλοντικές πολιτιστικές της αξίες. Το τελευταίο είναι πράγματι ιδιαίτερα σημαντικό, σε μια εποχή που οι εντάσεις και οι μετασχηματισμοί απειλούν την κοινωνική συνοχή των λαών της. Είναι σημαντικό να ειπωθεί στο σημείο αυτό, ο κίνδυνος που προβάλλει μεγάλη μερίδα επιστημόνων, λογίων αλλά και πολιτών για την ενδεχόμενη απώλεια της πολιτιστικής κληρονομιάς εξαιτίας της οικονομικής κρίσης που βιώνει όχι μόνο η Ευρώπη αλλά και όλος ο κόσμος.

Ο πολιτισμός συνδέεται άρρηκτα με την έννοια και την ουσία του εθελοντισμού καθώς αποτελεί εργαλείο και τρόπο βελτίωσης της ποιότητας ζωής των ανθρώπινων κοινωνιών. Μέσα από τις ομάδες εθελοντών προάγονται ανθρώπινες αξίες, όπως για παράδειγμα η παιδεία, η τέχνη και ο αθλητισμός ενώ ταυτόχρονα δίνουν την ευκαιρία στους πολίτες να εκφράσουν τη δημιουργική πλευρά του εαυτού τους. Είναι φανερό, μέσα από τις δράσεις των εθελοντών, ότι ο εθελοντισμός στηρίζει αλλά και παράγει πολιτισμό. Οι μεταβολές στη σύγχρονη εποχή που έχει τροποποιηθεί σε κοινωνία της επικοινωνίας, με διάδοση των διαδικτυακών μέσων επαφής, δίνουν μια ακόμη ευκαιρία στους εθελοντές αλλά παράλληλα αποτελούν και μέσο προβολής με τη βοήθεια των εθελοντών με χρήση συμβόλων και εικόνων. Η εθελοντική πολιτιστική δράση φαίνεται να «αγνοεί» ή καλύτερα να μεταπηδά τα εμπόδια της οικονομικής κρίσης, εμποτίζοντας τα μουσεία με δυναμική εξισορρόπηση του ανθρώπου στο πνεύμα της εποχής της αξίας των πολιτιστικών ιδεών. Η δυναμική του εθελοντισμού είναι ανάλογη με αυτή του πολιτισμού και των μουσείων που τον προωθούν και τον διαφυλάσσουν. Για να μπορέσουν όμως τα μουσεία να λειτουργήσουν χρειάζονται τους εθελοντές οι οποίοι στηρίζουν το μουσείο στην προσπάθειά του να αποτελέσει υγιή παράγοντα πρόσβασης των πολιτών στα σχέδια δημιουργίας μιας νέας εποχής με υπόβαθρο τα κεκτημένα των προηγούμενων περιόδων καθώς και αξιών που συνεχίζουν να στηρίζουν την ανθρώπινη υπόσταση των αξιών όπως είναι η συλλογική συνείδηση, η αμοιβαιότητα και το κοινωνικό όφελος.

2.5 Εθελοντισμός σε Μουσεία της Ευρώπης και στο Τομέα του Πολιτισμού

Δυνατότητα συμμετοχής σε πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εθελοντικής Εργασίας

(European Voluntary Service, E.V.S.) στην Λιθουανία. Το πρόγραμμα αφορά την συμμετοχή στην υλοποίηση δραστηριοτήτων για το κοινό στο Περιφερειακό Μουσείο Sėla, στην πόλη Birzai της Λιθουανίας. Το Μουσείο είναι εγκατεστημένο σε δύο κτίρια του ανακαινισμένου Κάστρο Birzai: το παλάτι και το οπλοστάσιο. Η πιο σημαντική δραστηριότητα του μουσείου είναι η συγκέντρωση, διαφύλαξη, μελέτη, εμφανίζουν και να διαδώσει το υλικό και πνευματικό της πολιτιστικής κληρονομιάς (όπως εκθέσεις, εκθέσεις εκδόσεις, εκδηλώσεις, ψηφιοποίηση και τη διαφήμιση του ψηφιακού περιεχομένου) της περιοχής Birzai. Το Μουσείο αναπτύσσει ένα πλήθος δραστηριοτήτων για σχολεία και επισκέπτες της περιοχής όπως εκθέσεις, επιστημονικές συναντήσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, διαδραστικά παιχνίδια, προβολές ταινιών, φεστιβάλ, κτλ. Οι επισκέπτες του μουσείου είναι κυρίως οργανωμένες ομάδες, καθώς και άτομα και οικογένειες. Τα σημαντικότερα μέρη των τουριστών προέρχονται από τη Λιθουανία και τη Λετονία. Χαιρετίζουμε επίσης τους ανθρώπους από τη Λευκορωσία, τη Ρωσία, την Πολωνία, τη Γερμανία, τη Γαλλία, τη Σουηδία, τη Δανία, τη Νορβηγία και άλλες χώρες (πάνω από 40.000 επισκέπτες ετησίως) Κάθε επιπλέον χρόνο το μουσείο διοργανώνει πολλά δημοφιλή γεγονότα, όπως η Νύχτα των Μουσείων, διάφορες εκθέσεις, παρουσιάσεις βιβλίων και εκθέσεις και συναυλίες κλασικής μουσικής. Το άτομο το οποίο θα λάβει μέρος θα υποστηρίξει, μεταξύ άλλων, την υλοποίηση:

- § ξεναγήσεων επισκεπτών,
- § εκπαιδευτικών προγραμμάτων για σχολεία και κέντρα κατάρτισης,
- § εκθέσεων για το κοινό,
- § μεταφράσεων,
- § δράσεων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών κατά τη διάρκεια συμμετοχής των γονέων στις δραστηριότητες του μουσείου, κ.α. Δεν απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις για την συμμετοχή στο πρόγραμμα.

Ωστόσο, το πρόγραμμα είναι καταλληλότερο για εκπαιδευτικούς, ξεναγούς ή άτομα που έχουν πραγματοποιήσει σπουδές ή διαθέτουν γνώσεις και εμπειρία σε ζητήματα μουσειολογίας, πολιτισμικής εκπαίδευσης ή ξενάγησης/μεταφράσεων. Η διάρκεια του προγράμματος είναι από τον Αύγουστο 2016 – Αύγουστο 2017 (12 μήνες) και απαιτεί ηλικιακό όριο από 18-30 ετών. Η γλώσσα εργασίας είναι η αγγλική ενώ παρέχονται μαθήματα και λιθουανικής γλώσσας. Τέλος καλύπτονται τα έξοδα διαμονής-διατροφής και ιατροφαρμακευτικής ασφάλισης καθώς και το μεταφορικό

κόστος έως το ανώτερο ποσό των 275 ευρώ.

Η Ιταλία είναι μία από τις πιο δημοφιλείς έθνη για να επισκεφθείτε στην Ευρώπη , και είναι δικαίως . Η Ιταλία είναι ένα έθνος γεμάτο καταπληκτικό φαγητό , τέχνη και αρχιτεκτονική . Είναι ένα έθνος με πλούσια ιστορία και απεριόριστα αξιοθέατα . Αν και ευκαιρίες εθελοντισμού στην Ιταλία δεν είναι τόσο συχνές όσο τα τουριστικά αξιοθέατα όμως υπάρχει ένα εθελοντικό πρόγραμμα που μπορείς να βιώσεις τον ιταλικό πολιτισμό. Η Sanisera Σχολή προσφέρει πάνω από 20 διεθνή σεμινάρια σε όλη την Ευρώπη με επίκεντρο την αρχαιολογία , ανθρωπολογία, υποβρύχια αρχαιολογία και αρχαιολογικής ταινίας .Επίσης, είναι ένας διεθνής αρχαιολογικός οργανισμός του οποίου κύριος στόχος είναι η προώθηση και ανάπτυξη της έρευνας, έτσι ώστε να βοηθήσει τις σημερινές και μελλοντικές γενιές να εμπλουτιστούν με τον πολιτισμό και την εκπαίδευση στον τομέα αυτό. Το πρόγραμμα αυτό, το οποίο έχει προγραμματιστεί από το Sanisera πεδίο Σχολής, χωρίζεται σε δύο κύρια μέρη. Στο πρώτο μέρος του μαθήματος, οι φοιτητές θα αποκτήσουν εμπειρία στην αρχαιολογική έρευνα πεδίου από ανασκαφές στην Αρχαία Ρωμαϊκή πόλη της Sanisera η οποία βρίσκεται στο μεσογειακό νησί της Μενόρκα . Στο δεύτερο μέρος οι μαθητές θα ανακαλύψουν τα πιο σημαντικά ερείπια από την Αρχαία Ρώμη μέσω αρχαιολογικής περιήγησης γύρω από τη Ρώμη , η οποία θα γίνει με επικεφαλής εμπειρογνώμονα σε ρωμαϊκή τέχνη . Αν δεν έχετε εμπειρία ως εθελοντής και ενδιαφέρεστε για τις ανασκαφές σε μια ρωμαϊκή πόλη , καθώς και να επισκεφθείτε τα πιο μοναδικά κλασικά αρχαιολογικά μνημεία της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας , τότε το μάθημα αυτό είναι μια καλή επιλογή. Το πρόγραμμα αυτό μπορεί να φιλοξενήσει τους συμμετέχοντες με ή χωρίς προηγούμενη εμπειρία . Αυτό το πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί για φοιτητές που ενδιαφέρονται εστιάζοντας τις σπουδές τους στον κλασικό κόσμο της Ρώμης, να ψάξουν την ιστορία και αρχαιολογία της. Η ηλικιακή ομάδα στην οποία απευθύνεται το πρόγραμμα είναι από 18-35, ενώ οι απαιτούμενες γλώσσες είναι τα αγγλικά και τα ισπανικά. Οι εθελοντές έχουν τη δυνατότητα να μείνουν σε κοιτώνες για φοιτητές ή μπορούν να νοικιάσουν και διαμέρισμα μέχρι τη λήξη του προγράμματος. Τέλος χρόνο με το χρόνο ,η Sanisera Σχολή επεκτείνει τα μαθήματα της, προσφέροντας στους φοιτητές την ευκαιρία να εργαστούν και να ανακαλύψουν τη Κλασική Αρχαιολογία από διάφορες χώρες όπως της Ιταλίας, Ισπανίας, Γαλλίας.

Ο Εθελοντισμός για την Πολιτιστική Κληρονομιά είναι ένα φαινόμενο που κάθε κράτος κυρίως της Ευρώπης προσπαθεί να αυξήσει. Αναγνωρίζοντας την αυξανόμενη σημασία του εθελοντικού τομέα για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και τη λειτουργία των πολιτιστικών ιδρυμάτων, όπως μουσεία .Έχει

διερευνηθεί το φαινόμενο αυτό σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς υπάρχει αμοιβαία συνδρομή από κράτος σε κράτος έτσι ώστε όλα τα κράτη να βοηθηθούν από εθελοντές και γνώσεις του κάθε εθελοντή. Ακόμη υπάρχουν προγράμματα και οργανώσεις που βοηθούν όποιον ενδιαφέρεται να γίνει εθελοντής. Αξίζει πάντως να σημειωθεί εδώ ότι, μολονότι θεωρητικά το κράτος αντιμετωπίζει θετικά τη συμμετοχή πολιτών σε εθελοντικές οργανώσεις οι οποίες παρεμβαίνουν ουσιαστικά στα κοινωνικά δρώμενα, στη πράξη η συμμετοχή αυτή δεν επιδοκιμάζεται πάντα από τους φορείς της κρατικής εξουσίας, αφού οι συμμετοχικές διαδικασίες αποτελούν ενίοτε πρόκληση για την εξουσία του κράτους ή της κρατικής μηχανής. Το κράτος επιθυμεί έναν άβουλο και κατευθυνόμενο εθελοντισμό, φιλανθρωπικού τύπου, ο οποίος δεν έχει άποψη, δεν παρεμβαίνει, δεν κρίνει, δεν αποκαλύπτει, δεν διεκδικεί. Έτσι, και παρά τις θεωρητικές τοποθετήσεις για το αντίθετο, συχνά οι εθελοντικές οργανώσεις της κοινωνίας πολιτών, που ασκούν ουσιαστική παρέμβαση, όχι μόνον αποδεικνύονται ανεπιθύμητες αλλάμποϊκοτάρονται ή παρεμποδίζονται στο έργο τους. Παρόλα αυτά τα περισσότερα μουσεία προσπαθούν να παρέχουν σε εθελοντές μια σειρά από οφέλη σε μια συστηματική προσπάθεια να τους εκδηλώσει την ευγνωμοσύνη για το χρόνο και την εργασία τους και να προσελκύσει όλο και περισσότερους καθώς δεν είναι λίγα τα μουσεία σε όλη την Ευρώπη που εξαρτώνται από εθελοντές. Ο εθελοντισμός επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την ιστορία, την πολιτική κατάσταση και την κουλτούρα μιας κοινωνίας ή χώρας, μπορεί όμως να βοηθήσει ο καθένας ώστε να αλλάξει η παράδοση και να αυξηθεί ο εθελοντισμός στην Ευρώπη.

2.6 Κώδικες Επαγγελματικής Δεοντολογίας σε Σχέση με τον Εθελοντισμό

Ένας κώδικας δεοντολογίας αποτελεί το σύνολο των αρχών σχετικά με την αποδεκτή και ηθικά ορθή συμπεριφορά των μελών ενός επαγγελματικού συνόλου και συνεπώς αντικατοπτρίζει τις αξίες του συνόλου αυτού. Σε καμία περίπτωση ο Κώδικας δεοντολογίας δεν αποτελεί ένα σύνολο νομικών κανόνων. Περιλαμβάνει τις αρχές που τα μέλη του συνόλου αποδέχονται οικειοθελώς και θεωρούν ότι πρέπει να διέπουν τη συμπεριφορά και την επαγγελματική τους δραστηριότητα. Υπό αυτή την έννοια ο Κώδικας Δεοντολογίας δεν είναι δυνατόν να επιβληθεί στα μέλη που τον αποδέχονται οικειοθελώς και μεριμνούν για την εφαρμογή του. Παράλληλα ένας κώδικας δεοντολογίας ασχολείται μόνο με τις συμπεριφορές των μελών που τον αποδέχονται και σε πολύ μικρό βαθμό με την διαδικασία οργάνωσης ή διαχείρισης διαδικασιών (ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Στόχος του Κώδικα

Δεοντολογίας δεν είναι να αναπτύξει το περιεχόμενο των Νόμων αλλά να διευκρινίσει την απόφαση των εμπλεκομένων να τηρήσουν τους Νόμους αυτούς. Αντίστοιχα, ένας Κώδικας δεοντολογίας μπορεί να αναφέρεται στην προσπάθεια προστασίας των δεδομένων από τη χρήση νέων τεχνολογιών αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αναφέρεται στον τρόπο που θα επιτευχθεί η ασφάλεια αυτή, διότι αυτό αποτελεί μια διαδικασία και ένας Κώδικας δεοντολογίας δεν αφορά διαδικασίες αλλά όπως είπαμε κοινά αποδεκτές συμπεριφορές.

Για παράδειγμα ο Κώδικας Δεοντολογίας ICOM για Μουσεία εγκρίθηκε το 1986 και αναθεωρήθηκε το 2004. Καθορίζει τις αξίες και τις αρχές που συμμερίζονται η ICOM και η Διεθνές Μουσειακή κοινότητα. Είναι ένα εργαλείο αναφοράς που έχει μεταφραστεί σε 38 γλώσσες και θέτει ελάχιστα πρότυπα επαγγελματικής πρακτικής και την απόδοση για τα μουσεία και το προσωπικό τους. Ο Κώδικας Δεοντολογίας του ICOM για Μουσεία έχει ετοιμαστεί από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων. Ο Κώδικας Δεοντολογίας για Μουσεία παρέχει ένα μέσο επαγγελματικής αυτορρύθμισης σε ένα βασικό τομέα της δημόσιας παροχής όπου η νομοθεσία σε εθνικό επίπεδο είναι μεταβλητό. Θέτει στοιχειώδεις κανόνες συμπεριφοράς στην οποία μουσείο επαγγελματικό προσωπικό και εθελοντές σε όλο τον κόσμο μπορούν εύλογα να συνυπάρχουν και να συνεργάζονται για το καλό του μουσείου και της κοινότητας . Ασχολείται μόνο με τις συμπεριφορές των μελών που τον αποδέχονται και σε πολύ μικρό βαθμό με την διαδικασία οργάνωσης ή διαχείρισης διαδικασιών (ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών). Στόχος του Κώδικα Δεοντολογίας δεν είναι να αναπτύξει το περιεχόμενο των Νόμων αλλά να διευκρινίσει την απόφαση των εμπλεκομένων να τηρήσουν τους Νόμους αυτούς. Οι αρμόδιες διοικητικές αρχές θα πρέπει να έχουν σαφώς καθορισμένη πολιτική σχετικά με την εθελοντική εργασία, ώστε να διασφαλίζεται εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ εθελοντών και επαγγελματιών. Ακόμα θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι εθελοντές, κατά την εκτέλεση των εργασιών που τους ανατίθενται ή άλλων προσωπικών δραστηριοτήτων, έχουν πλήρη γνώση του «Κώδικα Δεοντολογίας του ICOM», καθώς και των άλλων σχετικών κωδίκων και νόμων.

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

3. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με τις πρωτοβουλίες και δράσεις των μουσείων της χώρας μας μέσα από τις οποίες προβάλλεται η σύγχρονη ιδέα του εθελοντισμού ως προσφορά και ευκαιρία για βελτίωση της σύγχρονης μουσειακής πραγματικότητας. Σκοπός είναι να περιγράψουμε τις εθελοντικές δράσεις και προγράμματα των ελληνικών μουσείων καθώς και το σχέδιο στρατηγικής που συμβάλει στην αξιοποίηση των εθελοντών με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

3.1 Εθελοντικές Δράσεις σε Μουσεία της Ελλάδας

Στο Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας προωθείται η ιδέα του εθελοντισμού προσφέροντας την ευκαιρία σε εθελοντές να βοηθήσουν στη λειτουργία του μουσείου με τις γνώσεις, την εμπειρία και τις ικανότητές τους ώστε να επιτευχθεί η αποστολή και οι στόχοι του. Η πρόσκληση του μουσείου, όπως φαίνεται μέσα από την επίσημη ιστοσελίδα του μουσείου αναφέρει τα εξής: «Θα εργασθείτε σε ένα μοναδικό στην Ελλάδα χώρο, αφιερωμένο στην έρευνα και την εκπαίδευση που έχει σαν ιδρυτικό του σκοπό την προώθηση των φυσικών επιστημών και τη διάδοση των γνώσεων που συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός νέου κώδικα ζωής, μιας νέας κοινωνίας. Εάν πιστεύετε ότι μπορείτε να συμβάλετε με τις γνώσεις, την εμπειρία και τις ικανότητές σας στην επίτευξη των στόχων του Μουσείου, ελάτε να σας γνωρίσουμε και να βρούμε μαζί τον τρόπο της αξιοποίησής των ταλέντων σας. Ο ελάχιστος χρόνος απασχόλησης είναι 1 φορά την εβδομάδα 9 π.μ.-2 μ.μ, κυρίως τις εργάσιμες ημέρες, αλλά και Σαββατοκύριακα. Ενδεικτικά, μπορείτε να απασχοληθείτε:

- § Στην υποδοχή των μαθητικών ομάδων, τόσο του Μουσείου όσο και του Κέντρου ΓΑΙΑ
- § Στη γραμματειακή υποστήριξη
- § Στα πωλητήρια
- § Στη βιβλιοθήκη

-
- § Σε παιδικά εργαστήρια δημιουργικής απασχόλησης
 - § Σε εκδηλώσεις για μικρούς και μεγάλους που οργανώνονται από το Σωματείο των Φίλων του Μουσείου (<http://www.gnhm.gr>).

Στο **Ελληνικό Παιδικό Μουσείο** οι εθελοντές μπορούν να υποστηρίξουν τις λειτουργίες του μουσείου αφού πρώτα εκπαιδευτούν και διαλέξουν τα ενδιαφέροντά και τις ανάγκες του. Οι εθελοντές έχουν τη δυνατότητα να εργαστούν στο τμήμα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, στον εκθεσιακό χώρο, στο κέντρο έρευνας και τεκμηρίωσης, στις συλλογές και σε κάθε άλλο πεδίο δράσης του μουσείου. Η ιδεολογική βάση του προγράμματος των εθελοντών του μουσείου στηρίζεται στην δυνατότητα συμμετοχής των εθελοντών σε όλο το φάσμα της λειτουργίας του. Βοηθούν στην επαφή του μουσείου με την κοινωνία καθώς δίνουν ιδέες, γνώσεις, επαγγελματισμό, ενθουσιασμό, ειδικότητες και προσωπική αφοσίωση. Το πρόγραμμα των εθελοντών του μουσείου εισάγει σύγχρονες μεθόδους και πρακτικές εθελοντισμού όπου στόχος είναι η αμοιβαία ωφέλεια.

Εθελοντές του Μουσείου Αφής

Εθελοντισμός είναι το συνολικό πλέγμα μη αμειβόμενων δράσεων των πολιτών που αποβλέπει στην συλλογική ευημερία των συνανθρώπων μας, της κοινότητας και της κοινωνίας γενικότερα. Δεν περιορίζεται μόνο στην προσφορά ανιδιοτελών υπηρεσιών, αλλά περισσότερο αφορά μια στάση ζωής με ιδιαίτερες αξίες, όπως η κοινωνική αλληλεγγύη και δικαιοσύνη και η ενεργή συμμετοχή στις ανάγκες της κοινότητας. Οι μορφές που παίρνει η εθελοντική δράση διευρύνονται διαρκώς και καλύπτουν ολο και περισσότερες πλευρές της κοινωνικής ζωής όπως παροχή υπηρεσιών σε αναξιοπαθούντες, ΑΜΕΑ, κοινωνικά αποκλεισμένους κλπ. Εξάλλου, η εθελοντική δράση καλλιεργώντας την προσωπικότητα και τις δεξιότητες του εθελοντή αποτελεί και για τον ίδιο μια ξεχωριστή μαθησιακή εμπειρία που αποβαίνει ιδιαίτερα ανταποδοτική.

Η ανάπτυξη του εθελοντισμού ιδιαίτερα στο χώρο της Τυφλότητας, ήταν και παραμένει μια από τις πρώτες προτεραιότητες του Φάρου Τυφλών της Ελλάδος, όχι μόνο για το έργο που απορρέει από τη δράση των εθελοντών αλλά και γιατί

συμβάλλει στην πρόωθηση θετικών αντιλήψεων και συμπεριφορών στην κοινωνία για τα προβλήματα των ατόμων με προβλήματα όρασης.

Εικόνα 10, Γερουλάνου Ζωή 25 Ιούλιος 2016, [Μέλος ΔΣ του ΦΤΕ]

ΓΙΝΕ εθελοντής του Μουσείου Αφής

Η εθελοντική δράση στο Μουσείο Αφής είναι πολύ ενδιαφέρουσα. Εκτός από την υποστήριξη της λειτουργίας του Μουσείου, ο εθελοντής συμμετέχει στην ξενάγηση των επισκεπτών, επιβλέπει τη λειτουργία του Μουσείου, προτείνει νέες δραστηριότητες και γενικότερα συμμετέχει στην εξέλιξη του. Οι εμπειρίες που αποκομίζει από τη σχέση του με τους επισκέπτες, που ψηλαφίζουν τα εκθέματα, ιδιαίτερα από τον ευαίσθητο χώρο της Τυφλότητας, είναι μοναδικές. Το Μουσείο Αφής στηρίζεται στους Εθελοντές και επιδιώκει την προσέλκυση νέων εθελοντών.

Εικόνα 11. Μουσείο Μπενάκη

Το **Μουσείο Μπενάκη** δέχεται κατά καιρούς έναν περιορισμένο αριθμό εθελοντών, ακόμα και φοιτητών, οι οποίοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στα διάφορα επιστημονικά τμήματα για ένα προσυμφωνημένο διάστημα.

Δεν είναι λίγες όμως οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ιδιαίτερα προικισμένοι εθελοντές δέχονται πρόταση από το Μουσείο να ενταχθούν στο έκτακτο και αργότερα στο μόνιμο προσωπικό του, μετά την αποφοίτησή τους και τη συμπλήρωση των στρατιωτικών τους υποχρεώσεων. Τέτοιες προσλήψεις είναι εφικτές, εφόσον οι οργανικές ανάγκες του Μουσείου το απαιτούν και οι οικονομικές του δυνατότητες το επιτρέπουν. Εθελοντές μπορεί επίσης να αναλαμβάνουν κάποια προσωρινή απασχόληση, όπως φύλαξη αιθουσών, υποδοχή φιλοξενούμενων κλπ.

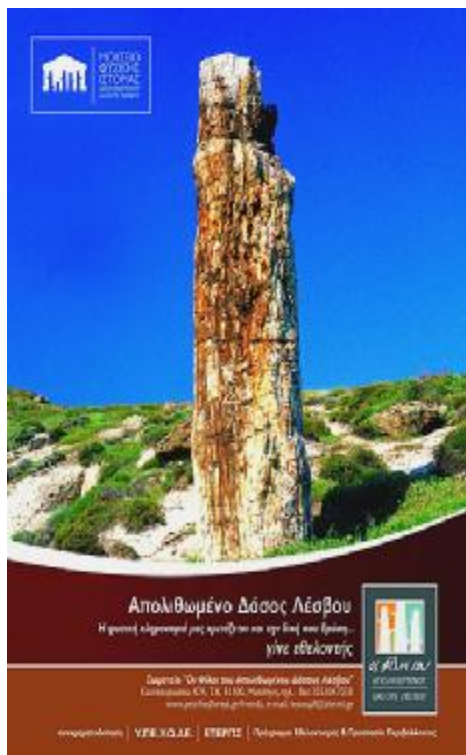
Αποστολή δήλωσης ενδιαφέροντος και βιογραφικού στο volunteers@benaki.gr

Εικόνα 12. Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδας

Το **Εβραϊκό Μουσείο** Ελλάδος λειτουργεί με τη βοήθεια εθελοντών από τα πρώτα χρόνια της ίδρυσής του. Εθελοντές με ειδική κατάρτιση και εκπαίδευση έχουν ασχοληθεί κατά καιρούς με εργασίες του Ε.Μ.Ε., όπως η οργάνωση των υπηρεσιών, ο καθαρισμός και η συντήρηση αντικειμένων, η μετάφραση κειμένων, η υποδοχή του κοινού, η ξενάγηση των επισκεπτών και η διαχείριση της βιβλιοθήκης. Εθελοντές έχουν βοηθήσει στην οργάνωση και διεξαγωγή εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων του Μουσείου, στηρίζοντας με την παρουσία τους το μόνιμο προσωπικό. Επίσης, εθελοντική εργασία έχουν προσφέρει στο Μουσείο φοιτητές από διάφορους κλάδους σπουδών, οι οποίοι αναζητούσαν γνώσεις και εμπειρίες από ένα φορέα παραγωγής πολιτιστικού έργου. Το Ε.Μ.Ε. χορηγεί Βεβαιώσεις Εθελοντικής Εργασίας και

Προσφοράς, όπου αυτό χρειάζεται. Ακόμη, το Μουσείο έχει καταρτίσει ειδικό πρόγραμμα για την ενημέρωση και εκπαίδευση νέων εθελοντών και βρίσκεται πάντοτε σε αναζήτηση ανθρώπων κάθε ηλικίας και ειδικότητας που θέλουν να βοηθήσουν στο έργο του.

Εικόνα 13. Απολιθωμένο Δάσος Λέσβου

Ο εθελοντισμός είναι μια ενεργή δραστηριότητα από το 2002 όταν πήραμε την πρωτοβουλία να ιδρύσουμε το Σωματείο «Οι Φίλοι του Απολιθωμένου Δάσους». Ήταν ένα όνειρο χρόνων για όλους τους κατοίκους της Λέσβου που αγωνίσθηκαν για την προστασία και την ανάδειξη του Απολιθωμένου Δάσους.

Η ενεργοποίηση των πολιτών για να προστατευτούν απολιθώματα ξεκίνησε το 1985 όταν το Απολιθωμένο Δάσος ανακηρύχθηκε επίσημα από το κράτος «Διατηρητέο μνημείο της Φύσης». Από τότε το απολιθωμένο δάσος της Λέσβου άρχισε να γίνεται γνωστό και με μεγάλη χαρά είδαμε ανθρώπους να έρχονται από κάθε σημείο της Γης για να επισκεφτούν το μοναδικό αυτό στολίδι του νησιού μας.

Το μεγάλο βήμα έγινε το 1994, με την ίδρυση του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους, στο Σίγρι. Τώρα μπορεί ο επισκέπτης να κατανοήσει καλύτερα τη σημασία και αξία του μνημείου αυτού.

Εκτός από τις μόνιμες εκθέσεις το Μουσείο κάθε χρόνο οργανώνει πολλές άλλες εκδηλώσεις: εκθέσεις φωτογραφίας και ζωγραφικής, παρουσιάσεις βιβλίων, συναυλίες, γιορτές προβολής ντόπιων προϊόντων κ.ά. Η περιοχή του Σιγρίου ζωντανεύει από χιλιάδες επισκέπτες κάθε χρόνο, η δυτική Λέσβος βγαίνει από την απομόνωση και γίνεται ενεργό κέντρο του νησιού.

Η προστασία του Απολιθωμένου Δάσους δεν είναι όμως μόνο ευθύνη του Μουσείου ή της Δασικής Υπηρεσίας.

Είναι ευθύνη όλων μας.

Το Σωματείο μας αποτελείται από πολίτες, κάτοικους της περιοχής, εργαζόμενους του Μουσείου, επιστήμονες, ανθρώπους που αγαπούν το Απολιθωμένο Δάσος από όλη τη χώρα.

Προγράμματα εθελοντικής εργασίας

Οι τομείς προσφοράς εθελοντικής εργασίας περιλαμβάνουν:

- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για το Απολιθωμένο Δάσος αλλά και το σύγχρονο φυσικό περιβάλλον της περιοχής, τόσο στο χώρο του μουσείου όσο και στα Πάρκα των απολιθωματοφόρων θέσεων.
- Διενέργεια έρευνας με ερωτηματολόγια στους επισκέπτες με αντικείμενο την αναβάθμιση των ενεργειών ανάδειξης του μνημείου, προσωπικές παρατηρήσεις και προτάσεις για τον συγκεκριμένο τομέα δράσεων στο μέλλον και την αξιολόγηση της προβολής του μουσείου και των πάρκων.
- Υλοποίηση των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης του Μουσείου για τους μικρούς επισκέπτες το πρόγραμμα «Οι μικροί παλαιοντολόγοι» με αντικείμενο την ανακάλυψη, τον καθαρισμό, την συντήρηση και την αναγνώριση ευρημάτων του Απολιθωμένου δάσους της Λέσβου και το πρόγραμμα «Ηφαιστεια» με αντικείμενο την ηφαιστειότητα στον χώρο του Αιγαίου και την συσχέτιση του με το Απολιθωμένο δάσος της Λέσβου.
- Εργασία καταγραφής των φυσικών πόρων στα υπαίθρια Πάρκα αλλά και στην ευρύτερη προστατευόμενη περιοχή του Απολιθωμένου Δάσους για τη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με τους φυσικούς πόρους της περιοχής.

Τα καταγραφόμενα στοιχεία αφορούν τόσο σε απολιθώματα όσο και σε είδη σύγχρονης χλωρίδας και πανίδας και ενδιαιτήματα.

- Εργασίες καθαρισμού και συντήρησης φυτικών και ζωικών απολιθωμάτων.
- Εργασία καταγραφής των φυσικών πόρων στα στην ευρύτερη προστατευόμενη περιοχή του Απολιθωμένου ΔάσουςΧρονική περίοδος
- Η χρονική περίοδος κατά την οποία είναι ενεργή η δραστηριότητα του εθελοντισμού είναι από τον Ιούλιο έως και τον Οκτώβριο.

Περιοχή

Οι εθελοντές δραστηριοποιούνται στους χώρους του Μουσείου στο Σίγρι καθώς και στα Πάρκα του Απολιθωμένου Δάσους στο Σίγρι, στη θέση «Μπαλή Αλώνια», στη Χαμανδρούλα, στην Πλάκα και στη Νησιώπη.

Παροχές προς τους εθελοντές

Το Μουσείο και το Σωματείο καλύπτουν στους εθελοντές για όλη την διάρκεια συνεργασίας τους τα παρακάτω:

- Ενημέρωση σχετικά με τον τρόπο δημιουργίας του Απολιθωμένου Δάσους της Λέσβου, τα είδη των απολιθωμένων φυτών που βρέθηκαν, τη μοναδικότητα και σημασία του μνημείου, τη μεθοδολογία και πρακτική της έρευνας, ανασκαφής, συντήρησης και προστασίας των απολιθωμένων κορμών και τέλος τη φιλοσοφία και τους στόχους του εθελοντισμού.
- Ξενάγηση στους μόνιμους εκθεσιακούς χώρους του Μουσείου και στα Πάρκα του Απολιθωμένου Δάσους
- Διαμονή στους ξενώνες του μουσείου στο Σίγρι, Λέσβου. Οι ξενώνες βρίσκονται στον χώρο των εγκαταστάσεων του μουσείου μέσα στον οικισμό του Σιγρίου.
- Ημιδιατροφή όπως καφές ή αναψυκτικό και σάντουιτς καθημερινά από το χώρο διαλειμμάτων στο μουσείο.

-
- Μεταφορά Μυτιλήνη-Σίγρι και αντίστροφα κατά την έναρξη και λήξη της συνεργασίας. Προς και από το Πάρκο του Απολιθωμένου Δάσους στην θέση «Μπαλή Αλώνια» και προς την νησίδα Νησιώπη.
 - Απαραίτητα υλικά και εργαλεία, όπως σακίδιο με έντυπο πληροφοριακό υλικό, ενημερωτικά φυλλάδια, μπλουζάκι, καπέλο, αναλώσιμα υλικά και μικροεργαλεία για τον καθαρισμό και την συντήρηση των απολιθωμάτων στην περίπτωση που θα ασχοληθούν με αυτό το αντικείμενο.
 - Πρόσβαση στη βιβλιοθήκη του Μουσείου και ελεύθερη πρόσβαση στο πληροφοριακό υλικό.
 - Κάρτα μέλους για το σωματείο «Οι Φίλοι του Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου»
 - Έκπτωση στο πωλητήριο του Μουσείου.

Μετά την ολοκλήρωση της συνεργασίας στους εθελοντές παρέχονται:

Το περιοδικό ΣΕΚΟΪΑ με ταχυδρομική παραλαβή.

Εικόνα 14. Βιομηχανικό Μουσείο Φωταερίου

Ξεκινάει το Εαρινό Πρόγραμμα Εθελοντισμού στο Βιομηχανικό Μουσείο Φωταερίου.

Όσοι θέλουν να γνωρίσουν ένα από τα παλαιότερα εργοστάσια της Αθήνας (1857-1984), να έρθουν σε επαφή με έναν καινούριο μουσειακό χώρο, να κατανοήσουν την ιστορία και τον τρόπο λειτουργίας του εργοστασίου φωταερίου και να μεταδώσουν τη γνώση τους σε ομάδες επισκεπτών, μπορούν να δηλώσουν συμμετοχή στο Εαρινό Πρόγραμμα Εθελοντισμού.

Στο Εαρινό Πρόγραμμα Εθελοντισμού μπορούν να συμμετάσχουν μουσειολόγοι, ιστορικοί, μηχανικοί, αρχιτέκτονες, παιδαγωγοί ή και από άλλες ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, οι οποίοι επιθυμούν να γνωρίσουν τη βιομηχανική κληρονομιά της πόλης, την τεχνολογία του φωταερίου και την τοπική ιστορία.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επικοινωνήσετε με το Βιομηχανικό Μουσείο Φωταερίου

τηλ.: 210-3475535

E-mail: gasmuseum@athens-technopolis.gr

Κατάλογος Μουσείων υποστηρικτές του εθελοντισμού

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας
Ελληνικό Παιδικό Μουσείο
Μουσείο Αφής
Μουσείο Μπενακη
Εβραϊκό Μουσείο Ελλάδος
Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους
Βιομηχανικό Μουσείο Φωταερίου
Μουσείο Φαλτάιτς
Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Μακεδονίας Θράκης
Πολεμικό Μουσείο
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο
Μουσείο Μικρασιατικού Ελληνισμού «Φιλιά Χαϊδεμένου»
Μουσείο Επιστημών και Τεχνολογίας
Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης

3.2 Αποτίμηση εθελοντισμού στα μουσεία της χώρας

Σε μια εποχή όπου οι κοινωνικοί ιστοί μοιάζει να καταρρέουν και η εσωστρέφεια να κυριαρχεί τη λογική των κρατών, οι πολιτιστικοί φορείς, δηλαδή τα μουσεία, έχουν την ευθύνη της συνοχής της κοινωνίας. Ο εθελοντισμός θα πρέπει να είναι απαλλαγμένος από τη σχέση εργασίας αμισθί και προσφοράς και να γίνει στάση ζωής των πολιτών με σκοπό την ενίσχυση της ύπαρξης της παράδοσης και της ενεργής συμμετοχής όλων.

Η αξιοποίηση των εθελοντών στους φορείς του πολιτισμού, περιλαμβάνει ένα σχέδιο στρατηγικής του μουσείου που στηρίζεται σε τρεις άξονες ώστε να χρησιμοποιηθούν οι εθελοντές με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Στον παρακάτω πίνακα καταγράφεται το σχέδιο στρατηγικής των μουσείων:

<p>Εξέλιξη και διεύρυνση της απήχησης του Οργανισμού</p> <ul style="list-style-type: none">• Οι εθελοντές είναι θεμελιώδες στοιχείο της στρατηγικής και συμμετέχουν ενεργά υποστηρίζοντας τις δραστηριότητες• Οι εθελοντές αυξάνουν το κοινό στο οποίο ο οργανισμός απευθύνεται και λειτουργούν σαν εκπρόσωποι αυτού• Οι εθελοντές συμμετέχουν σε συγκεκριμένα έργα τα οποία αυξάνουν την αίσθηση συμμετοχής των ιδίων και αξιοποιούν προηγούμενη γνώση και εμπειρία.• Οι εθελοντές απαιτούν χρόνο ενασχόλησης μαζί τους από τα στελέχη του οργανισμού για την δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης και σεβασμού.• Η διαχείριση των εθελοντών είναι ευθύνη ενός υψηλόβαθμου στελέχους του Οργανισμού.
<p>Ενδυνάμωση της εμπειρίας του εθελοντή</p> <ul style="list-style-type: none">• Δημιουργία αμφίδρομης επικοινωνίας μεταξύ Οργανισμού και εθελοντή• Δημιουργία απαιτούμενων υποστηρικτικών μηχανισμών διαχείρισης εθελοντών π.χ. προϋπολογισμός, διαδικασίες• Δημιουργία εμπειριών για τους εθελοντές μέσω των καθημερινών λειτουργιών.• Καθορισμός ξεκάθαρων μετρήσιμων στόχων για τους εθελοντές.
<p>Επαγγελματικός προσδιορισμός των αναγκών των εθελοντών</p> <ul style="list-style-type: none">• Δημιουργία στρατηγικής αξιοποίησης εθελοντών

-
- Επένδυση στις διαδικασίες πρόσληψης και εκπαίδευσης νέων και υπαρχόντων εθελοντών .
 - Δημιουργία κουλτούρας συνεργασίας μεταξύ εθελοντών και προσωπικού του οργανισμού.

Ενώ από την μια αυξάνεται η ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα εθελοντισμού, από την άλλη αυξάνεται η καχυποψία και η διαστρέβλωση των πραγματικών σκοπών λειτουργίας του. Έχουμε το παράδειγμα των Ολυμπιακών αγώνων του 2004, με την υποστήριξη της επιτυχίας στη διοργάνωση μέσω

της μεγάλης κινητοποίησης των εθελοντών. Παρακαταθήκη που το κράτος των κομματικών συμφερόντων και των πελατειακών σχέσεων, δεν ενδιαφέρθηκε να αξιοποιήσει με τη σύσταση κάποιου φορέα διαχείρισης, όπως έγινε με τη διεκδίκηση των γλυπτών του Παρθενώνα.

Παρά ταύτα, όλο και περισσότεροι άνθρωποι παίρνουν μέρος περιστασιακά ή συστηματικά σε διάφορες πολιτιστικές δράσεις. Περίπου το 4% των εθελοντικών οργανώσεων ασχολούνται με τον Πολιτισμό. Κοινωνικά Ιδρύματα στηρίζουν οικονομικά και ενισχύουν το έργο εθελοντικών οργανώσεων και τοπικών φορέων, για την πραγματοποίηση μεγάλων διοργανώσεων, όπως τα φεστιβάλ Τέχνης στα διάφορα μέρη της Ελληνικής επικράτειας, τα οποία, χωρίς όλες αυτές τις συλλογικότητες και τη μεταξύ τους συνεργασία, δεν θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν και να συνεχίζουν να δημιουργούν παράδοση. Για παράδειγμα, το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, το Φεστιβάλ χορού Καλαμάτας, το Διεθνές Φεστιβάλ Σύγχρονης Τέχνης, κ.ά.

Φορείς Πολιτισμού είναι οι εξής:

- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, εθνικές και διεθνείς
- Κοινωνικά Ιδρύματα
- Καλλιτεχνικοί Φορείς
- Οργανώσεις Πολιτών
- Σωματεία

-
- Εκκλησία

Αίτια υπονόμευσης του Εθελοντισμού γενικότερα

- Η έλλειψη διαφάνειας στα οικονομικά των ΜΚΟ
- Η ηθική χαλάρωση
- Η ιδιοτέλεια
- Οι γρήγοροι ρυθμοί της καθημερινότητας
- Η απουσία του εθελοντισμού από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα των Σχολείων

Επίλογος

Σε μια περίοδο όπου οι μεταβολές τροποποιούν τον κόσμο και την κοινωνία, ο εθελοντισμός στέκει σαν ελπίδα και όραμα που θα πρέπει να μελετάται και να γίνεται αντιληπτή ως κάτι ιδιαίτερα πολυδιάστατο. Στόχος των εθελοντών είναι να προσφέρουν ώστε να παράγουν έργο συλλογικού χαρακτήρα. Ο εθελοντισμός ως πράξη μπορεί να γίνει κατανοητή μέσα από διεπιστημονικές προσεγγίσεις. Ο εθελοντισμός και ο πολιτισμός συνδέονται καθοριστικά δίνοντας νέες προοπτικές σε μια εποχή που μοιάζει να εξωθεί τις κοινωνίες στα άκρα. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να γίνει κατανοητή, όπως προέκυψε από την παρούσα μελέτη, η αξία της εθελοντικής δράσης μέσα στα μουσεία που φέρουν τις αξίες και την ιδεολογική αφετηρία του ανθρώπου, δίνοντάς του τα εφόδια για τις βάσεις της κοινωνίας του μέλλοντος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αποστολίδης, Λ. και Παπασπυρόπουλος, Σ. (2002) *Το εθελοντικό κίνημα στην Ελλάδα και η κοινωνία των πολιτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Bamber, P. και Hankin, L. (2011). *Transformative learning through service learning: no passport required*. *Education + Training*, 53(2/3), pp.190-206
- Bennett, T. (1995). *The birth of the museum*. London: Routledge.
- Bickford, D. και Reynolds, N. (2002). *Activism and Service-Learning: Reframing Volunteerism as Acts of Dissent*. *Pedagogy: Critical Approaches to Teaching Literature, Language, Composition, and Culture*, 2(2), pp.229-252
- Βουτσάκης, Β. (2004). *Εθελοντές και Κράτος: Οι Σειρήνες της Σύμφωνης στο: Σωτηρόπουλος, & Α. (επιμ). Η Άγνωστη Κοινωνία των Πολιτών*. Αθήνα: Ποταμός, σ. 35-99.
- Brand, M.W., Kerby, D., Elledge, B., Burton, T., Dana, C. D. & Dunn, A. (2008). *Public health's response: citizens' thoughts on volunteering*. *Disaster Prevention and Management*, 17 (1), pp.54-61
- Carpenter, J. και Myers, C.K. (2007). *Why Volunteer? Evidence on the Role of Altruism, Reputation, and Incentives*. IZA Discussion Paper, No. 3021, pp.1-33
- Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (2005) *Εγχειρίδιο Εθελοντισμού «Μάθε, Δες, Δράσε»*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς
- Horne, D. (1992). «'Reading' Museums». Στο P. Boylan (ed), *Museums 2000 – Politics, People, Professionals and Profit*. London: Museums Association-Routledge

-
- Houle, B., Sagarin, B. & Kaplan, M. (2005). *A Functional Approach to Volunteerism: Do Volunteer Motives Predict Task Preference?*. *Basic and Applied Social Psychology*, 27(4), pp.337–344
- Gillath, O., Shaver, P., Mikulincer, M., Nitzberg, R., Erez, A. & Van Ijzendoorn, M. (2005). *Attachment, caregiving, and volunteering: Placing volunteerism in an attachment-theoretical Framework*. *Personal Relationships*, 12, pp.425–446
- Ζάννης, Π. (2004), *Εθελοντής και εθελοντική εργασία: το δέον και το είναι. Κοινωνική Εργασία*, τεύχος 7, σ.167-178
- Lee, Y. και Brudney, J. (2009). *Rational volunteering: a benefit-cost approach*. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 29(9/10), pp.512-530
- Lockstone, L. (2004). *Managing the Volunteer Workforce: Flexible Structures and Strategies to integrate to volunteers and paid workers*. PhD Thesis. Victoria University
- Μάγκου, Μ. (2012) «Διδάσκοντας» τον Εθελοντισμό. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς
- Mosler, L. (2003). *International Youth Volunteerism: Balancing Costs and Benefits*, *Scottish Youth Issues Journal*, Issue 7, pp.71-94
- Νάκου Ε. (2001). *Μουσεία: Εμείς, τα Πράγματα και ο Πολιτισμός*. Αθήνα: Νήσος
- Οικονόμου, Μ. (2003). *Μουσείο: Αποθήκη ή ζωντανός οργανισμός; Μουσειολογικοί προβληματισμοί και ζητήματα*. Αθήνα: Κριτική
- Ορφανίδη Λ. (2006). *Εισαγωγή στη μουσειολογία και στην προληπτική συντήρηση*, Αθήνα : Καρδαμίτσα
- Papadakis, K., Griffin, T. & Frater, J. (2004). *Understanding Volunteers' Motivations*. *Proceedings of the 2004 Northeastern Recreation Research Symposium*, pp.321-326
- Pearce D., (2002), *AN INTELLECTUAL HISTORY OF ENVIRONMENTAL ECONOMICS*, 27: 57-81.
- Penner, L. (2004). *Volunteerism and Social Problems: Making Things Better or Worse?* *Journal of Social Issues*, 60(3), pp.645-666
- Πολυζωίδης, Π. (2004). *Κοινωνική Φροντίδα στην Ελλάδα: Ο Ρόλος των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων*. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
-

Πολυζωίδης, Π. (2006). *Εθελοντισμός στην κοινωνική προστασία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Ryan, R., Kaplan, R. & Grese, R. (2001). Predicting Volunteer Commitment in Environmental Stewardship Programmes. *Journal of Environmental Planning and Management*, 44(5), pp.629–648.

Simmons, O.W., Emanuele, R. (2007). Male-female giving differentials: are women more altruistic?. *Journal of Economic Studies*, 34(6), pp. 534-550.

Στασινοπούλου, Ο. (2011). *Εννοιολόγηση και Οριοθέτηση του Εθελοντισμού στην Ιστορική του Εξέλιξη*, Δ. Συνδιασκέψεως Γυναικών- Εκπροσώπων Ιερών Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Ελλάδος. Αθήνα: Ειδική Συνοδική Επιτροπή Γυναικείων Θεμάτων.

Widjaja, E. (2010). *Motivation Behind Volunteerism*. CMC Senior Theses. Claremont McKenna College.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

<http://www.gnhm.gr>

www.ethnos.gr

Τακτικός, Β. (2009). *Εθελοντισμός: Από το μύθο στη σύγχρονη πραγματικότητα στο*, http://www.exormisnews.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=42:2012-01-06-20-58-18&catid=4:kinonia-politon&Itemid=4